

Iz naše doline 6

1936/37

Izdaja Podmladek Rdečega križa drž.narodne šole v Sodražici.

Moje veselje.

Čampa Dane III.b

Vedno sem si želel par golobov. Tako dolgo sem nadlegoval ata, da sva šla s kolesom v Žimarice h Pircu, kjer sva kupila par golobov z mladiči. Doma sem pa že prej napravil golobnjak. Prinesla sva jih na kolesu v košarici, ki so jo posodili pri Pircu. Bil sem jih zelo vesel, ali prav malo časa. Ko sem jih tretji dan odprl, so mi takoj odleteli in jih ni bilo več nazaj. Oh, kako zelo sem bil žalosten!

Kmalu sem si bil prihranil spet nekaj dinarjev in sem še enkrat poskusil srečo z golobi. Šel sem v Zamostec k Cvarovim in sem kupil golobico za šest dinarjev, ata mi je pa prinesel goloba-florentinca iz Ribnice.

Sedaj sem pa bolj srečen z njimi. Že poleti so imeli večkrat mladiče in sedaj, ko je tako mila zima, jih imajo zopet. Zelo so lepi in ponovno nanašajo za druge mladiče. Hranim jih s koruzo, prosom in drugim žitom vsak dan zjutraj, opoldne in zvečer ter imam z njimi veliko veselje.

Kaj se sanja otrokom.

Marolt Jože II.b

Sanjalo se mi je, da so roparji morili otroke. Potem je prikoralo mnogo vojakov in so šli roparji z njimi. Odpeljali so tudi mene s seboj, me zelo pretepli in umorili. Na to sem se prebudil iztežkih sanj, gledal sem okoli sebe, pa sem bil še živ na postelji.

Gornikova Andreja II.b

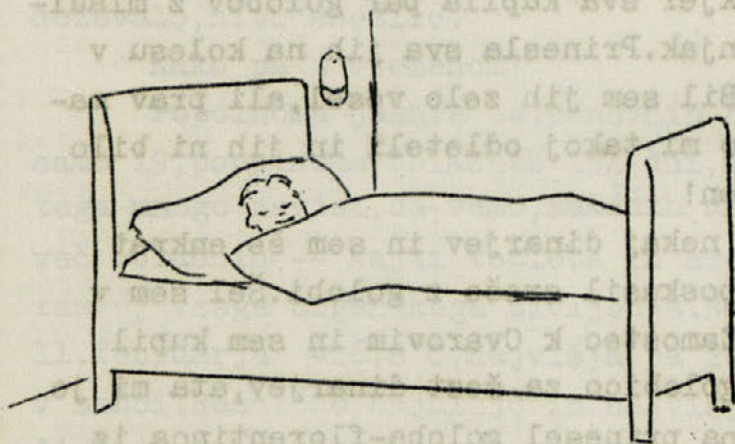
Meni se je sanjalo, da je gorela naša hiša. Sredi noči smo bežali iz hiše. Gasilci so gasili z brizgalno, ljudje pa so nosili v škafih vodo. Mojo najmlajšo sestro sem zagledala v ognju. V strahu sem se zbudila in videla, da so bile samo sanje.

Belajeva Ivanka II.b

Sanjalo se mi je, da je zbruhnila vojna. Bežali smo na vse strani. Za nami so že streljali sovražni vojaki. Nad nami pa so letali aeroplani in spuščali bombe na zemljo. Z močnim krikom sem zavpila: "Mama bežimo, pobili nas bodo!" Pri tem sem se zbudila. Mama so me takoj potolažili in so rekli, da so bile le sanje.

Lovšin Rude II.b

Šel sem v Ribnico z mojim konjem. Med potjo sem srečal avtomobil, katerega se je moj konj tako ustrašil, da je skočil pod cesto. V tistem hipu sem mislil, da bo vse proč, jaz mrtev, konj ubit in voz razbit. Malo pogledam okrog sebe, pa ni bilo nič hudega. Vstanem, sedem na voz in se peljem dalje proti Ribnici. Tam naložim dva

telička, da jih peljem domov. Bal sem se, da ne bi spet srečal avtomobila zato sem krenil čez Jurjevico in po poti pod Novo Štifto domov. Ves preplašen in izmučen se zbudim in vidim, da sem doma na postelji.

To so bile res hude sanje.

Pomlad je tu.

Arko Marija III.b

Zopet se vrača prelepa pomlad. Gorak veter in sončni žarki so raztopili sneg. Tudi sneženi mož, ki smo ga bili napravili na našem vrtu, se je poslovil. Kar žalostna sem bila, ko se nisem mogla več sankati.

Pomlad nam res eno veselje vzame, a v zameno nam da drugo. Sedaj še za peč ne maramo dosti. Prikazale so se že prve cvetice. Tudi ptice, ki so prezimile v toplejših krajih, se vračajo zopet v naše kraje. Najbolj željno pričakujemo lastavic. Kmalu bomo imeli dosti dela, ko bomo začeli sejati in saditi.

Studenček pripoveduje.

Levstek Lado II.b

Izpod skale izviram majhen studenček. Pa sem v veliko korist ljudem. Marsikateri popotnik se ustavi pri meni, da si ugasi žejo. Pozimi mi je res malo dolgčas, ko se pa povrne zopet ljuba pomlad, cvete okoli mene vse polno spominčic in potočnic. Polahko žuborim v svoji strugi naprej, da pridem do močnejših tovarišev ter se z njimi združim v širokem morju.

Krajevni starešina ali trški načelnik, katerega so volili po starem zakonu samo trški posestniki, po novem zakonu pa vsi volilni upravičenci se voli, kadar pride nalog od sreskega načelstva. Volijo se načelnik in dva odbornika. Izvoljeni načelnik sklicuje seje in se posvetuje z odbornikom o gospodarskih vprašanjih, ki se tičejo trga samega. Skrbi za vsa gospodarska pota, razpisuje delo in tlako. On skrbi za razsvetljava v trgu in za kanalizacijo. Postavljen je kot gospodar čez vso trško zemljo, vodi račune od vsega, kar ima trg dohodkov in stroškov. Stroški vsebujejo razne davščine, nočno stražo, razsvetljava, popravila kanalov in vodnih naprav ter plačo njemu samemu, 500 Din na leto. Dohodki so razne najemnine, na primer v najem dane zemlje, lovska zakupnina, razne užitnine ob sejnih, za katere mora načelnik skrbeti, da se natančno vse poberejo. On sme po potrebi prodati tudi les iz trških gozdov, ako je to potrebno. Vodi tudi register občinskih revežev, kolikor jih pripada trgu Sodražici. Napiše jim vrstni red za vsakdanjo prehrano po hišah, ter mora tudi v drugih primerih skrbeti za nje. Skratka, on je kakor gospodar v družini, naloži si odgovorno delo, prejema pa večkrat nehvaležnost za to.

Iz zapisnika, ki sega nazaj do leta 1880. je razvidno, da je imela Sodražica sledeče trške načelnike:

Lovrenčič Jakob

Vesel Peter

Ivanc Evgen

Lovrenčič Jakob

Pakiž Ivan

Pšenica Josip

Štupica Franc

Levstek Ivan

Štupica Franc

Petrič Alojz

Kovačič Ivan, in sedaj zopet

Petrič Alojz.

Trški načelnik hrani tudi grb, tako pravijo pismu vladarja Ferdinanda I., s katerim je dovolil občini Sodražici pravico do treh živinskih sejmov letno. Pismo je pisano na pergamentu in ima velik pečat, ki je spravljen v leseni okrogli škatlji.

Ta nemško pisana pravica se glasi v slovenščini:

"Mi Ferdinand I. po božji milosti cesar avstrijski, kralj ogrski in češki, tega imena peti, kralj Lombardije in Benečije, Dalmacije, Hrvaške in Slavonije, Galicije, Lodomerije, Ilirije, nadvojvoda avstrijski, vojvoda lotarinški, solnograški, štajerski, koroški kranjski, gorenje in dolenješlezki, veliki knez sibirski, mejni grof moravski, poknežni grof habsburški, tirolski itd.

Priznavamo javno s tem pismom in naznanimo, da nas je občina Sodražica v Iliriji prosila, dovoliti ji pravico do treh živinskih sejmov v vsakem letu in privoliti, da se ti živinski sejmi vrše v sledečih dneh:

na ponedeljek pred sv. Gregorjem, namreč 12. marca, nato 22. julija in 15. oktobra vsakega leta. Ker smo vsak čas pripravljeni pospeševati blagostanje naših zvestih podložnikov na najboljši način, zato smo v soglasju z oblastmi ugodili najmilostlivejše tej preponižni prošnji občine Sodražice, toda brez izgube in škode Naše deželne višje in kogarkoli drugega pravice. Potem brez oškodovanja sedanje in prihodnje deželne ustave in pod pogojem, da se vrši živinski sejem na prihodnji dan v tednu, kadar pade kak zapovedan praznik na imenovane dneve. Občina Sodražica sme torej te, od nas dovoljene sejme v določenih dneh na vse čase obhajati in se sme te pravice, kakor prinese sejmovna pravica in navada, ne da bi ji kdo branil posluževati. Zapovemo torej vsem svojim oblastem, prebivalcem in podložnikom bodisi kakršnegakoli stanu, dostojanstva ali opravila, posebno pa svojemu ilirskemu guberniju /vladi/ v Ljubljani tem potem milostljivo, da občino Sodražico v tej pravici podpirajo in vodijo, nadalje, da je niti sami ne ovirajo, niti ne dovolijo, da bi se kdo drugi kaj podstopil proti njej, opominjajoč ga na našo veliko kazen in nemilost.

To listino smo zapečatili s Svojim večjim cesarskim in kraljevim, nadvojvodskim pečatnikom, danem v našem glavnem in stolnem mestu Dunaju, dne 28. septembra leta tisočosemstosedemintridesetega, v tretjem letu našega vladanja.

Ferdinand s. r.

Podpis oblastva.

Na sejmu.

Prijatelj Vida II. a

V Sodražici je vsako leto šest sejmov. Že tisti dan pred sejmom pridejo razni prodajalci z velikimi zaboji blaga, čevljev, posode, raznega orodja in še z mnogimi drugimi rečmi. Mi hodimo po sejmu in si ga ogledujemo. Vse nas zanima, najbolj pa slaščice. Otroci smo veliki prijatelji slaščic. To vedo sejmarji prav dobro. Ko bi mi otroci imeli dosti denarja, bi bili slaščičarji kmalu najbogatejši ljudje na svetu. Tako smo pa že srečni, če dobimo od domačih en sam dinar. Tega zamenjamo na štiri novce po 25 par in z njimi hodimo od stojnice do stojnice ter ogledujemo vse, kar je razstavljeno po sejmu, a kupimo nazadnje vendarle slaščice.

Zakaj se imenuje studenec Podgoro "žegnan" studenec.

Debeljak Jože II. a

Sprva ni imel ta studenec nobenega imena. Pred davnimi leti je pa šel neki bogoslovec po poti tam mimo in mu je postalo slabo. Obnemogel se je vlegel zraven studenca in klical Marijo na pomoč. Res se mu je prikazala, rekoč: "Ta studenec sem jaz blagoslovila, pij iz njega in zmoči si obraz!" Bogoslovcu je odleglo kakor hitro je pil in si zmočil obraz. Potem je nadaljeval svojo pot. Ne ve se pa gotovo, ali se mu je Marija res prikazala, ali mu je samo tako zdelo, ker jo je v svoji slabosti klical na pomoč. Res je pač to, da so to ljudje verjeli in od tega časa imenovali tisti studenec "žegnan" studenec.

O postanku "Žegnanega studenca" in Nove Štife.

Ponatis iz 1.letnika lista Iz naše doline.

Marija je potovala po naši dolini.Šla je čez naše hribe kot navadna popotnica s svojim sinčkom v naročju.Bila je trudna in lačna.

Ko je šla tukaj čez sodraško dolino,je počivala Podgoro in je bila silno žejna.Zaželela si je piti,in glej - pritekla je čist studenček.Marija je pila,pa tudi Jezuščku je dala sveže vodice.Oprala je nato v tem studenčku še pleničke svojemu sinčku in nadaljevala pot.Ta studenček je še danes pod Goro in tudi v največji suši ne usahne.Imenuje se "Žegnani studenec".

Noč se je naredila,ko je prišla Marija na hribček,ki se sedaj imenuje Nova Štifta.Tam je Marija prenočevala v leseni kočici,ki so jo zgradili pastirji.Okrog so bili tedaj sami pašniki.Prvi je prignal zgodaj zjutraj svojo živinico pastir iz Šušij,po domače Frlanov Martin.Bil je globoko veren mladenič in je prepeval in vriskal na ves glas,da je odmevalo po bližnjih hribih in budilo zaspane prebivalce.Kar stopi predenj Marija in mu reče : "Glej tebi se razodenem!Jaz sem Marija,ki te prosim, postavi na tem hribčku cerkvico v spomin name,ki sem tu prenočevala.Velike milosti bom delila in čudežno pomagala ljudem,ki se bodo k meni zatekali!Mladenič je strmel v sveto prikazen in hitel čudeč se k svoji čredici.Kako in kje naj to storim,je premišljeval in tiho skrbel.Spet stopi pred njega Marija,ga odvede na kraj,kjer stoji sedaj cerkev in mu pokaže kraj."Tukaj naj bo moja cerkev!"Mladenič je videl lepo zarisan načrt,ki mu ga je Marija zarisala.Povedala mu je tudi natančno,kakšen naj bo oltar.Martinek je hitel povedat to novico vaščanom.A ti mu niso verjeli.Šele ko so se prepričali na licu mesta,kjer je Marija zarisala načrt,so začeli razmišljati o zidavi cerkve.Začeli so sekati mogočna drevesa,da so si napravili pot in vozili vse potrebno po starih in razpreženih koreninah.Bilo je dosti trpljenja,preden so izruvali težke skale in mogočna debla.Hoteli so že prenehati z delom in opustiti načrt,kajti posebno silna in mogočna skala se ni nikakor dala ne izruvati,ne premakniti.Skoro vsi so odpali,kar stopi pred skalo Marija in jo izruje.Neka vdova je nato to silno skalo z lahkoto sama naložila na voz in jo s šibkima kravicama speljala v breg,kakor da je prazen voz.Tako je Marija podpirala delavce,da se je mogel sezidati božji hram.Delo so potem nadaljevali.Po težkem naporu je bila cerkev sezidana in prej,ko je stari Martin umrl,je še prišla k njemu Marija,taka kot jo vidimo v glavnem altarju,da se mu je zahvalila.Še zdaj je lepa romarska cerkev pri Novi Štifti obdana z mogočnim več stoletnim drevjem.

Tako so pripovedovali stari ljudje.

Mikolič Nežika,učit.ž.r.d.

Pred 34 leti se je naš ata priselil v Sodražico in kupil hišo. Tista hiša bi se nam zdaj zdela prav čudna, zakaj imela je zelo majhna okna. Strehe je manjkalo polovico. Dimnika ni bilo nič, kadilo se je po vsej hiši. Zraven hiše je bila velika apnenica. V njej je bilo polno starih čevljev, loncev in druge ropotije. Ko so hišo podrli, so našli v zidu več ogorelih tramov. Pravili so, da je bila dvakrat pogorela. Ker je bila pri-
tlična in ni bila pripravna za obrt, jo je dal moj oče primerno popraviti.

Leta 1928 pa se je odločil oče za predelavo. Poklical je razne delavce, da so se dogovorili ter zgradili sedanjo enonadstopno hišo. Spodaj imamo trgovino, kuhinjo in pekarijo. Zgoraj so stanovanjske sobe in balkon poln živobarvnih cvetic. Hiše se drži hlev in vsi drugi gospodarski prostori. Pri hiši je tudi vrt, s katerim ima mama največje veselje.

Moje čebelice.

Prijatelj Viktor III.r

Doma imamo zadaj pri hiši majhen, a lep čebelnjak, v katerem domujejo naše čebelice. Zelo rad jih imam. Dostikrat jih opazujem. Že sedaj, če le posije sonce, veselo letajo iz panjev v prosto naravo.

Nazaj se pa vračajo s polnimi hlačkami obnožine, kar rabijo za zalego. Včasih me katera piči, a jim ne zamerim, ker me pa večkrat pogostijo s svojim sladkim medom. Čebelice nam dajo lep vzgled, kako marljivi bi morali biti mi ljudje.

V knjigi "Umni čebelar" sem čital naslednji opomin:

Čebelice ljudem.

Ogide vam kmalu pomlad in poletje,

osuje prehitro mladosti se cvetje.

Pridnosti, varčnosti učite se od nas,

da mil počitek čakal bo vas!

Moj prijatelj.

Kleindienst Franci III.b

Dane Čampa je moj prijatelj od takrat, ko smo stanovali tam blizu. Večkrat sem bil pri Danetu na domu in sva jezdila konja, igrala sva se skupaj, se lovila in skrivala. V jeseni, ko je zorelo sadje sva hodila klatit. Polne žepe sva imela in sva jedla kot za stavo. Nekoč sva bila celo zasačena in sva bežala, kolikor so naju nesle noge. Potem si nisva upala več hoditi po takih prepovedanih potih.

Upam, da ostaneva z Danetom še dolgo prijatelja.

Moja sestrice.

Nestrpno sem pričakoval mrzlega, jesenskega dne da pride iz Ljubljane mama z mojo novo majčkeno sestrico Darino - Branimiro. Kako zelo sva se jo veselila s sestrico Boženo! Najraje bi bila vedno okoli nje. A mama je rekla, naj jo le pustiva bolj v miru, ker se bo tako hitreje in lepše razvijala ter se potem kar kmalu igrala z nama. In res se nama je zdela vsak dan lepša, močnejša in bolj razumna. Kmalu se nam je začela lepo smehljati, brcati z nožicami, se igrati s pleničko, vmes pa je rada vriskala. Zadnje čase je bila prav vesela, če jo je mama položila na trebušček in je zadovoljno obračala glavico zdaj na eno, zdaj na drugo stran. Vsi smo jo imeli zelo radi.

Božena ji je sklepala ročice k molitvi in ji pravila pesmice. Kadar se je Darinka malo oglasila, je Božena vsa srečna pravila mami, da zna že peti in moliti.

Nenadoma pa je prišla bolezen k nam. Zbolela sva najprej Božena in jaz, potem še mama, a ona najhuje. Rekla nama je: "Bodita zelo pridna, da bom jaz prej ozdravela. Drugače bo zbolela še Darinka, ki te bolezni ne bi prebolela. Takoj sva sklenila mamo vse ubogati in bila sva res pridna. Čez par dni pa nam mama vsa žalostna pove, da je tudi Darinka zbolela.

Mama je imela dosti dela v bolezni z njo. Če pa je prišel kdo k nji, se je vselej lepo smehljala. Vsak je mislil, da je zdrava. Zadnji dan se je zdela tudi mami bolj zdrava, a boljša je bila le h smrti. S smehom na ličkih je zaspala za vedno. Ravno po petih mesecih življenja. Zdravnik je ugotovil hudo hripo.

Jok in žalost sta zavladala v našem prijetnem domu. Le misel, da je njej med angelci lepše kot nam tukaj, nas tolaži.

Zapisal s pomočjo gospe učiteljice Piro Ivo, učenec I. a razreda.

Sestrici v spomin!

Mikolič Nežika, učit. ž. r. d.

Tam na beli posteljci,
sestrica še majhna spi,
vsa je v belem, beli venček
mlado čelo ji krasi.

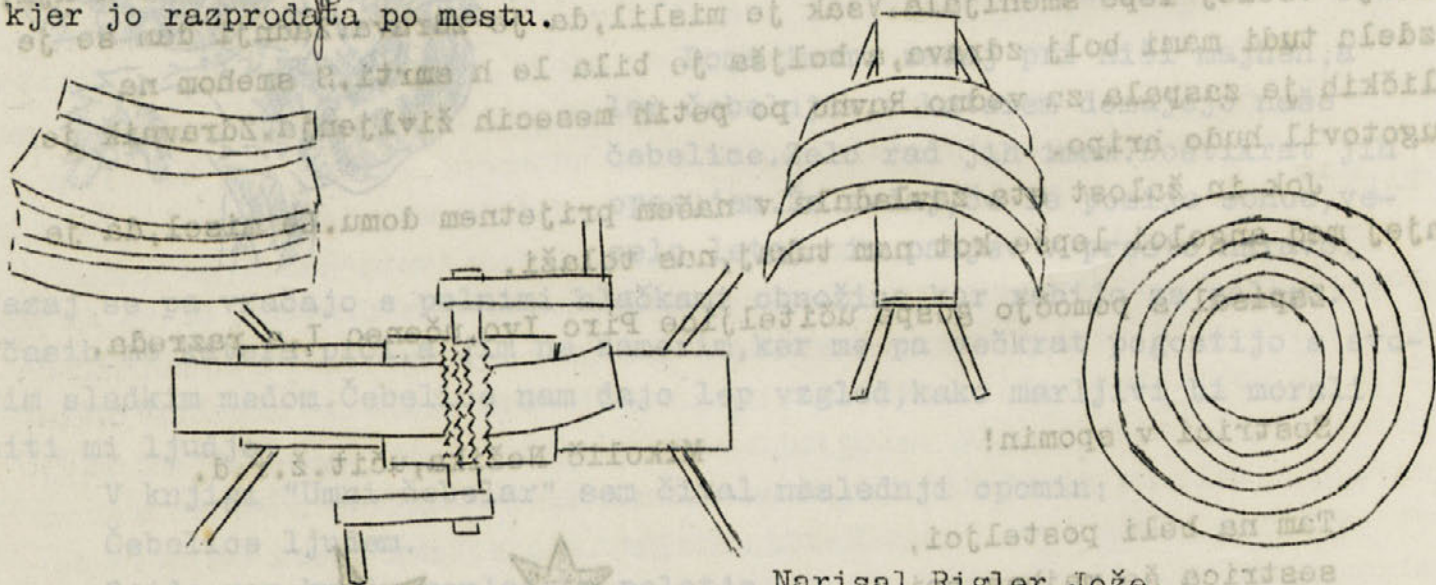
Tam na beli posteljci
sestrica mrtva leži.
Okrog nje je cvet pri cvetu
in angelček pri njej stoji.

Tam na beli posteljci
se sestrice na smeh drži,
ker z angeljci v nebesa
tudi ona poleti.

Pri vsaki hiši se pečajo v zimskem času z izdelovanjem kake vrste suhe robe. Pri nas delamo obodi. Za to je potreben prvovrsten les. V jeseni, ko preneha delo na polju, gremo z atom v gozd in izberemo najlepše smreke in jelke, ki so visoko gori brez vej. Paziti moramo, kam pade drevo, kadar ga podiramo, da nam ne polomi drugega drevja. Ko je na tleh, ga premerimo in razžagamo, in sicer debelejši konec na daljše kose kot tanjši konec. Od enega in pol metra pa do 60 cm dolge kose napravimo. Ko je vse razžagano in obeljeno, razkoljemo vsak kos na 16 delov. Zdaj gremo domov po živino in po voz, da speljemo les domov in ga zložimo lepo v skladovnico pred hišo.

Ko zapade sneg, začnemo delati obodi. Najprej razcepimo les prav na tenko. Lepo ga obrežemo in denemo v stroj, kjer se zmečča in ukrivi. Nato zlagamo po devet obodov skupaj, široke posebej, ozke posebej in jih povežemo z vitrami. Ata jih potem "potoči" v kolač. Mi otroci jih znesemo venkaj pred hišo, kjer jih ata nato lepo zloži. Zdaj se zunaj suše in čakajo kupcev. Kupci so razni lesni trgovci in krošnarji. Najbolj smo veseli, kadar prideta kupovat ded in ujec, ki hodita krošjarit na Dunaj. Tadvam nam otrokom vselej še posebej stisneta v roko kak dinarček, da imamo za šolske potrebščine. Tukaj nakupita razne lesene robe in jo vzameta s seboj na Dunaj, kjer jo razprodajata po mestu.

Narisał Rigler Jože.

Moja sestra Vidka.

Kleindienst Franci III.b

Stara je komaj 20 mesecev in čisto po svoje govori.

Naša soseda so jo radi dražili :bav,bav! In zdaj jim ona pravi : teta,bav bav!

Atu pravi Lovlo,kakor sliši mamo.

Za samo škodo je pri hiši.Nekoč je prišla do atove pipe,pa kar v usta z njo in je oponašala,kako se ata drži,kadar kadi.Takrat pa ji pade pipa na tla in se razbije.Pregovor pravi,da ne pride nikoli samo ena nesreča v hišo.In res!Ker pipe ni bilo,si je pripravil ata na mizo cigarete.Komaj se je malo odstranil,vzame Vidka pručico in se spne do cigaret.V trenutku jih je vse raztrgala in razmetala po tleh.

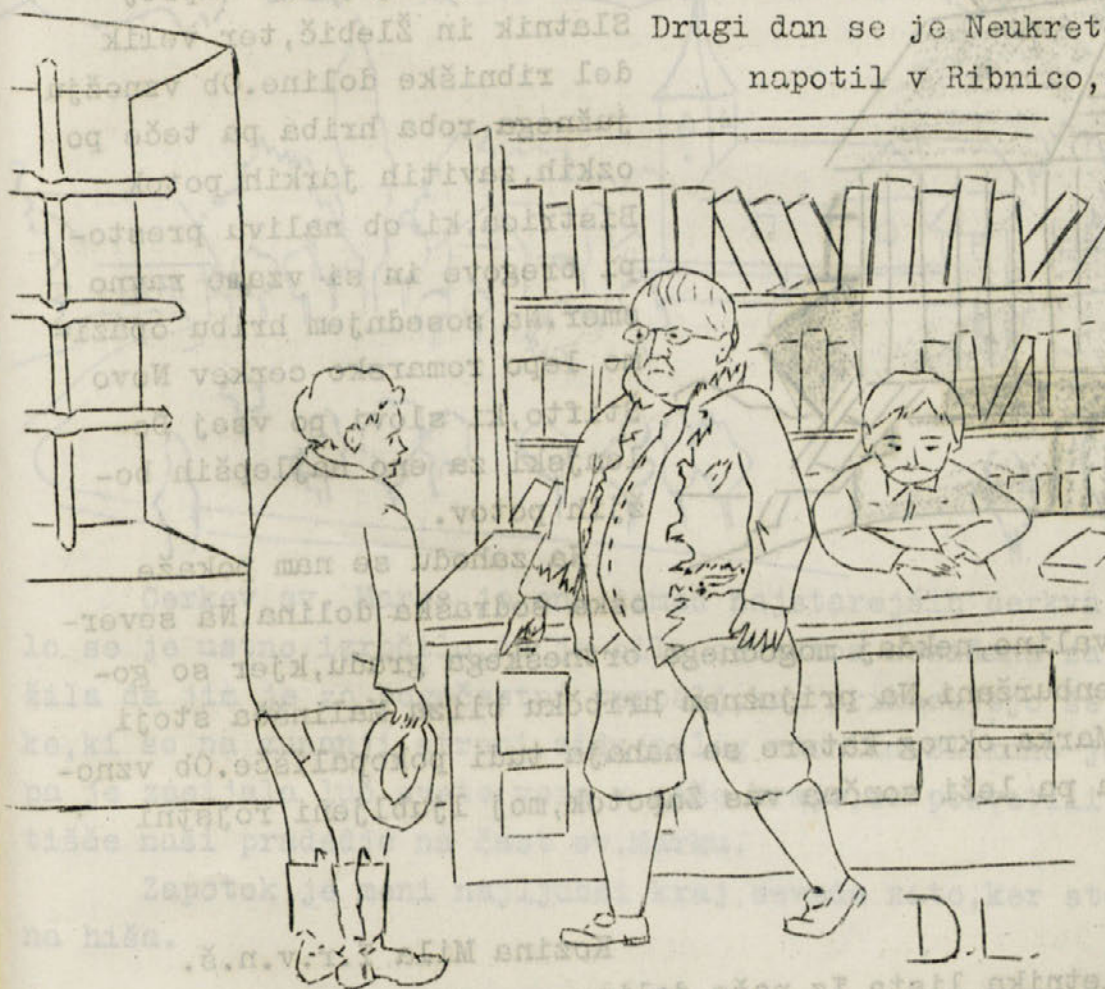
Taka je naša Vidka,pa vse eno jo imamo vsi zelo radi.

Zamostarška desetina. Debeljak Ludvik I.r.v.n.š.

Ponatis iz 1.letnika lista Iz naše doline.

V času,ko so po naši dolini dajali kmetje še desetino in delali tlako graščakom,in ko so bili že vsi Zamostčanje odrajtali desetino,je tudi Neukreten izkopal krompir,a nič obvestil Grivca s Podgore,ki je bil grajski lovec in paznik.Ta ga je šel zatožiti v ribniško graščino.Graščak mu je poslal povabilo ali kakor so takrat rekli,pečat,da se mora drugi dan zglasiti pri njem.Neukreten pride prav korajžno tja.Ko izve,zakaj ga kličejo,pravi:"O,saj jaz imam še celo njivo krompirja za izkopati,pa tega vzemite,pa tega vzemite,tista njiva je Podgoro." "Dobro,pravi Grivcu graščak - boš pa ti izkopal,ki si tako skrban."

Drugi dan najme Grivec dve ženski,in grede kopati Neukretnov krompir.Kako se začudijo,ko zagledajo na njivi namesto krompirjevih grobov proseno strnišče.Jezen se Grivec takoj odpravi v grad povedati,kako jih je Neukreten grdo potegnil.

Drugi dan se je Neukreten s težkim srcem napotil v Ribnico,skrbelo ga je vse-

eno,kaj bo.Ko pride v grad,zlačne kričati graščak nad njim,kako da si upa tako lagati.Neukreten pa prav ponižno pove:"Vejste gospud graščak,jst najsem tga nč kriju,ampk mija žena.Ne spumlad sva se bla domejnila,de buomo ne tisto njivo usadili krampir,pa je žjenska usjala prosu,men nej o tem nč povejdala in sm jest mislu

de je še krampir ze skopat.Mija žena me nkul nč ne ubuoga,ampk dejla use po siji glavi,toku de sm rejs prav rejvež." Pri tem se je držal prav žalostno in dobri graščak mu je odpustil.

Kdor zna,pa zna!

Res se mu je posrečilo enkrat,a v drugo mu najbrže ne bi bila dobra predla!

Zamostarški grad.

Cvar Ivan III.b

Pripoveduje se,da je bil v davni dobi grad nad Zamostcem.Še danes se pozna,kje je stal in da so bili okoli njega jarki in okopi.Ta kraj se

Veliko Gradišče. Blizu je Malo Gradišče. Nekdanji gospodar tega gradu je bil grof Soder, po katerem se je baje imenoval današnji trg Soderšic -- Sodražica. Kdo je razdejal ta grad, ni znano. Znano je le, da so pozneje zidali iz tega kamna cerkev v Sodražici.

Ustno izročilo o vinaškem veterinem mlinu. Kozina Mila I. r. v. n. š.
Ponatis iz 1. letnika lista Iz naše doline.

Južno, komaj pol kilometra od vasi Zapotoka, ležijo Vinice. Vas Vinice se razprostirajo po hribu. Najvišja točka vinaškega hriba je gora, ki se imenuje Malinšče. Na tem vrhu hriba je stal pred davnim časom veterini mlin.

Zato se še danes imenuje ta kraj Malinšče. S tega hriba imamo lep razgled daleč naokrog. Proti vzhodu obrnjeni, vidimo lepo vas Sušje, malo naprej Slatnik in Žlebič, ter velik del ribniške doline. Ob vznožju južnega roba hriba pa teče po ozkih, zavitih jarkih potok Bistrica, ki ob nalivu prestopi bregove in si vzame ravno smer. Na sosednjem hribu opazimo lepo romarsko cerkev Novo Štifo, ki slovi po vsej Dolenjski za eno najlepših božjih potov.

Na zahodu se nam pokaže ozka sodraška dolina. Na sever-

ni strani pa so razvaline, nekdanj mogočnega ortneškega gradu, kjer so gospodovali grofi Ortenburžani. Na prijaznem hribčku blizu Malinšča stoji ljubka cerkva sv. Marka, okrog katere se nahaja tudi pokopališče. Ob vznožju hribčka sv. Marka pa leži sončna vas Zapotok, moj ljubljeni rojstni kraj.

Vas Zapotok.

Kozina Mila I. r. v. n. š.

Ponatis iz 1. letnika lista Iz naše doline.

Na vzhodnem delu naše občine leži ob banovinski cesti, ki pelje iz Sodražice v Žlebič, vas Zapotok.

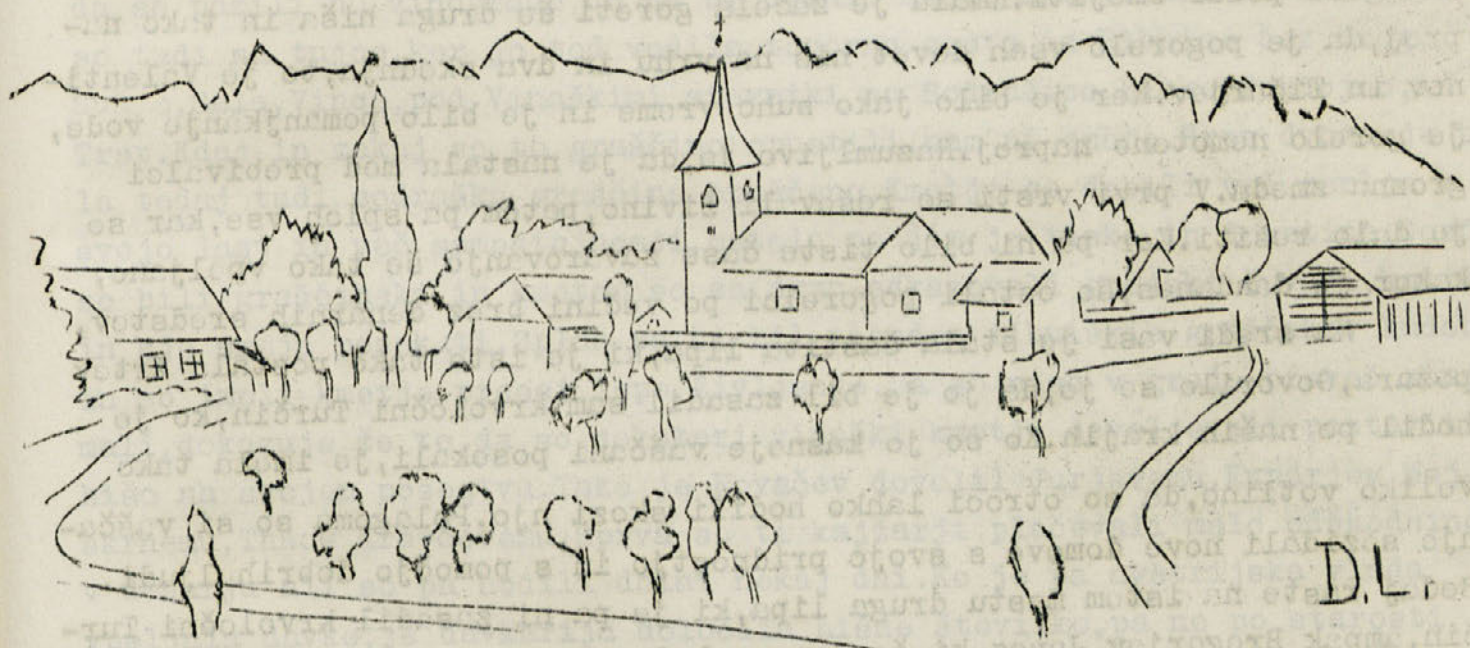
Vas Zapotok obstoji iz treh delov, iz Velikega Zapotoka, Malega Zapotoka in sv. Marka. Vmes so sadni vrtovi. Oba dela je vezala do lanskega leta samo peš pot, lansko leto so pa napravili s pomočjo občine pot, ki veže Veliki in Mali Zapotok.

Veliki Zapotok je pogorel na binkoštno soboto leta 1897. Pogorelo je 18 poslopij, med njimi nekaj hiš in gospodarskih poslopij. Skrbni gospodarji so kmalu zgradili nove domove. Ogenj je povzročil lahkomišljeni fantek. Z užigalicami je v domači hiši pod slamnato streho iskal kurja gnezda.

Staršem neprevidnega dečka je ogenj uničil hišo, vsa gospodarska poslop-
ja in pet glav/živine. Ogenj se je širil z veliko hitrostjo, da je bila
vsaka pomoč brez uspeha. Čudili so se gledalci na binkoštno nedeljo, ko so
zapazili vaški, leseni križ popolnoma nepokvarjen. Niti pajčevina ni bila
ožgana, čeprav so ognjeni plameni uničili vse bližnje hiše in stališča ali
obžgani tudi dve hruški, med katerima je stal imenovani križ.

Vas Zapotok ima moderen vodovod, ki je bil napravljen z državno in
deželno podporo. Dograjen je bil leta 1903. in 8. decembra istega leta odprt
za uporabo. Vodovod imajo nekateri posestniki tudi v hišah. Dne 11. oktobra
1935. je pa prvič zasvetila banovinska elektrika tudi v Zapotoku.

Tretji del Zapotoka je sv. Marko s 4 hišami. Od tu je lep razgled po
vsej ribniški dolini. Cerkevica sv. Marka je podružnica vasi Vinic, Zapotoka,
Sinovce, Preske in Gorenjih Lazov. Krog cerkvice je obzidano pokopališče,
kamor pokopavajo mrlične iz imenovanih peterih vasi.

Cerkev sv. Marka je ena izmed najstarejših cerkva v bližini. Ohrani-
lo se je ustno izročilo, da je bila cerkvica sezidana za časa poganov. Slu-
žila da jim je za bogočastni tempelj, kar prikazujejo še danes vidne sli-
ke, ki so na zunanji strani zidu, poleg zvonika. Slikano je kot freska. Ko
pa je zasijala luč svete vere v naše kraje, so posvetili to pagansko sve-
tišče naši pradedje na čast sv. Marku.

Zapotok je meni najljubši kraj, seveda zato, ker stoji tam moja rojst-
na hiša.

Moj rojstni kraj.

Košorok Stane I. a v. n. š.

Moj rojstni kraj je Sinovica. Prijazna vasica na hribčku je to, s
petnajstimi hišami. Krasen razgled se ti odpre, ko prideš na sredo vasi.
Od tu se vidi vsa ribniška dolina, Sveti Gregor, Ortneški grad, kjer so se-
daj samo še razvaline, Sveta Ana s cerkvico, kjer se še danes vidijo vtis-
njeni prsti v skalo, za katero se je oprijela sv. Ana, ko je šla tu gori in
še ni bilo poti. Ob lepem sončnem vremenu se vidijo tudi Kamniške planine,
vse bele od snega.

Sinovica je že dvakrat pogorela, a se je obakrat zopet kmalu dvigni-
la iz ruševin. Na sredi vasi stoji kapelica, kamor hodimo ob lepih majniš-

kih večerih molit. Ljudje so prav pridni in izdelujejo vsakovrstno suho robo. Poleti gre skozi našo vas mnogo izletnikov. Malo pred Sinovico leži prijazna vasica Gorenji Iazi, na drugi strani pa Preska s štirimi hišami.

Lep je moj rojstni kraj! Zame ni lepšega kraja na svetu!

Kako je pogorela vas Sinovica. Oblak Ciril III. r. v. n. š.

Bilo je v postu leta 1882, dne 10. marca, na god 40 mučenikov. Vreme je bilo lepo in suho, ko je Čeligarjev gospodar Janez pokrival streho na svojem skednju po takratni navadi, s slamo. Bilo je okrog štirih popoldne, ko mu je njegova skrbna žena Mica pripravljala cvrtje. Po nesreči se ji je užgalo maslo. Plamen je takoj zajel slamnato streho. Hiša je pogorela. Ker pa tiste čase ni bilo pri nas še nobenih gasilskih priprav, je bilo nemogoče požar omejiti. Kmalu je začela goreti še druga hiša in tako naprej, da je pogorelo vseh devet hiš na vrhu in dva skednja, to je Valentinov in Tičarjev. Ker je bilo jako suho vreme in je bilo pomanjkanje vode, je gorelo nemoteno naprej. Razumljivo je, da je nastala med prebivalci grozna zmeda. V prvi vrsti so reševali živino, potem pa sploh vse, kar se je dalo rešiti. Ker pa ni bilo tiste čase zavarovanje še tako vpeljano, kakor je dandanes, so ostali pogorelci po večini brez denarnih sredstev.

Na sredi vasi je stala častita lipa, ki je isto tako postala žrtev požara. Govorilo se je, da jo je bil zasadil sam krvoločni Turčin, ko je hodil po naših krajih. Ko so jo kasneje vaščani posekali, je imela tako veliko votlino, da so otroci lahko hodili skozi njo. Polagoma so si vaščanje sezidali nove domove s svojo pridnostjo in s pomočjo dobrih ljudi. Sedaj raste na istem mestu druga lipa, ki je pa ni zasadil krvoločni Turčin, ampak Bregarjev Janez, ki še danes gleda skozi okno na delo svojih rok.

Dandanes ima skoraj vsak posestnik na Sinovici svoj vodnjak, va vasi imamo primeren gasilni dom in v njem dve brizgalni in tudi zavarovani so vsi posestniki.

Vendar nas varuj, ti, sveti Florijan, da nas ne zadene še kdaj taka usoda, kot je zadela našo vas leta 1882.

Zgodovina vasi Vinice. Debeljak Ludvik I. b. v. n. š.

Ponatis iz 1. letnika lista Iz naše doline.

Na vrhu zapotoških stevnikov stoji še danes velika groblja, obrasla z mahom in grmovjem. Tu je stal nekdanji Vinaški ali kakor danes pravijo Stari grad. Zgodovina ribniške doline ga prvič omenja leta 1083 in sicer, da je prinesla Katarina Sovneška Konradu Turjaškemu za doto tri graščine: Ribnico, Vince in Sodražico. To pa ni bil grad kot ribniški ali ortneški, kjer bi kruti graščaki ustrahovali podložne kmete, ampak je bilo samo veliko graščinsko posestvo.

Grad je imel močan stolp za obrambo žitnice in nekaj poslopja z visokim močnim zidom in je bil obdan okoli in okoli z globokim jarkom. Sploh

je bilo vse tako utrjeno, da je grajska gospoda lahko brez skrbi tu prebivala, kadar je prišla na lov ali na pregled. V teku časa je ta grad imel več gospodarjev, od katerih pa ni nobeden stalno tu prebival. Vse delo so upravljali oskrbniki in valpti, ti pa so imeli nadzornike, ki so kmete obveščali, kdaj priti na tlako in skrbeli, da se je vse delo vršilo v redu. Vsak kmet je dobil od graščine nekaj zemlje, zato pa je moral pomagati obdelovati graščinsko kmetijo. To je bila tlaka.

Na drugem hribu je pa bilo selo, ki se je imenovalo Vince. Na južni strani pod vasjo so bili vinogradi in ti so dali najbrže vasi ime Vince. Na severni strani pa so bili vrtovi, ki so jih v spačeni nemščini imenovali Pungrti, to je pa nemško Baugärten, ali po naše sadni vrtovi, kar je bilo vse graščinska last, ravno tako tudi najvišji hrib, ki so mu rekli Sela. Tu so postavili par lesenih hiš in naselili nekaj graščinskih uslužbencev, da so pazili na vinograde, da ne bi delali škode ljudje ali živali. Pazili so tudi na tujce, ker je toč vodila tovorna cesta iz Ribnice čez Breg, Sušje, Sela, Vince, pod Vinaškimi stevnikmi na Sodražico, Bloke, Postojno, in Trst. Kdaj in zakaj so to graščino opustili, nam ni znano. Brez dvoma je bila tedaj tudi sodraška graščina opuščena. Kmetje so dobili več zemlje v svojo last in več samostojnosti, ostala pa jim je tlaka in desetina. Gozdi so bili graščinski in kmetom so za drva odkazovali grajski čuvaji, koliko in kje smejo posekati. Sploh pa ni bil nobeden ribniških graščakov hudoben in so imeli kmetje precej lepo življenje. Da so niso v gradu preveč zanimali, dokazuje že to, da so nekateri vinaški kmetje dovoljevali postaviti hišo na svojem posestvu. Tako je Kovačev dovolil Jurjevemu, Kuparjev Mojškrnemu, Thnov Krovčevemu. Sprva so ti kajžarji plačevali malo odškodnino v denarju ali so pa hodili delat nekaj dni. Ko je pa avstrijska vlada vpeljala davke, je davkarija določila hišne številke, pa ne po starosti hiš, ampak kar po vrsti, tako da je Podraževa hiša št. 1, zraven Pilderjeva pa št. 2, Krovčeva št. 3, Mojškrna št. 4 itd.

Ko so pa vinaški posestniki morali plačati davke od hiš, ki so jih dovolili postaviti na svojem posestvu, so zvišali odškodnino, tako da so Krovčevi plačevali letno od prostora, na katerem je stala hiša, in davke skupaj 3 goldinarje 20 krajcerjev Thnovim, ta jim je dal pa njivico na Selih za krompir vsaditi. Ko so pa napeljali vodovod na Vince leta 1903., so se davki zopet zvišali in Thnov je prodal prostor Krovčevim.

D.L.

Županstvo. --- V starih časih je bilo tudi županstvo na Vinicah, v Zamostcu, Sodražici in Žimaričah. Ta županstva so bila zato, da se uradi lažje uradovali. Župani so tolmačili ljudem državne ukaze in razglase davkarije. Za občinske stroške so imeli davek, ki so mu rekli sklad. Tega je razpisal župan in plačevalo se je pri občini. Poznejši čas pa se je nekaj brihtnih Sodržanov izmislilo, da bi bilo bolje županovati celi fari, kot skromni vasi. Začeli so prigovarjati možem, da bi bilo bolje če bi se vinaško, zamostarško in žimarsko županstvo združilo, da bi bilo županstvo samo v Sodražici. Imenovane vasi bi pa postale podobčine. Obetali so jim, da bodo skladi do malega odpadli in da bo vse ceneje, ko jih bo več skup. Ko so se združili, so pa zrastle skladi kot gobe po dežju, in po vasih so potem zabavljali čez tiste, ki so jih zapeljali in čez tiste, ki so v to privolili.

Kapelica. --- Kapelico sv. Boštjana so na vasi postavili leta 1836. kot spomin na strašno šibo božjo. Bolezen se je pojavila v začetku junija. Na Vincah je bilo 6 mrličev prav nanagloma. V sosednji vasi, v Sušjah pa 8. Zatem so bili še posamezni slučajji. Ljudje so govorili, da je bolezen zanesel veter. Bolnik je začutil veliko slabost, krč po drobovju in želodecu, začel je bljuvati in kri je šla od njega. Poznalo se mu je tudi po tem, ker je imel suhe oči, brez solz. Vsakega mrliča so takoj, ko je bila rakev gotova, odpeljali z vozom na pokopališče. Zvonilo ni nobenemu nič, da se niso ljudje preveč razburjali. Ljudje so se bili zelo prestrašili. Strgali so z oblek vse, kar je služilo za okrasek in pometali proč. Na Vincah so vse skupaj sežgali na tem mestu, kjer stoji kapelica. Obljubili so praznovati sv. Boštjana vsako leto 20. januarja in ga praznujejo tudi nekatere druge vasi.

Garibaldijeva potegavščina. Mihelič Slava III. r. v. n. š.

Naš nočni čuvaj Hostar gre nekega večera, kakor po stari navadi, s palico in svetilko po trgu pogledat, če je vse v redu. Nato gre še za vrtni in na Strmco. Ko se približa Jernaskini hiši, vidi, kako se neka človeška postava dviguje čez plot. Hostar pa, ne bodi len, prikorači h plotu in začne na vso moč udrihati s palico po njej. Pravico je imel, saj je bil podnevi trški policaj, od desetih zvečer do dveh zjutraj pa nočni čuvaj. Čudno se mu je zdelo le, da se prikazen niti ne gane, niti ne zastoka. Previdno jo prime in vzdigne. A kaj vidi? Hlače prteniče so bile natlačene s slamo in obešene čez plot. Ozre se okrog in posluhne --- nikjer žive duše, a vendar se bolj tiho odpravi dalje po svojem težavnem poslu.

Zjutraj pa je zvedel, da mu je neki svinjski mešetar, Garibaldi, po imenu nastavil to klaverno prikazen.

Kako mu jo je poplašal, ne vem, poplašal pa mu je gotovo na svoj poseben način.

Naša vas je oddaljena 20 minut od trga Sodražice. Leži v prijetni dolinici, šteje 13 hiš in ni bilo še nikoli požara v njej. Pečamo se največ s kmetijstvom, pozimi izdelujemo več vrst suhe robe. Moški hodijo tudi krošnjarit v Avstrijo, med temi je tudi moj brat, ki je šel že s 14 letom in ga sedaj veselo pričakujemo domov. Iz naše vasi sta izšla dva duhovnika, pa oba iz ene hiše. Moj stric je bil postajenačelnik na Rakeku, sedaj pa živi v pokoju. Imamo vodovod od leta 1935. Spomladi bo eno leto minilo odkar smo dobili elektriko. Živimo mirno in zadovoljno življenje. Ljudje so v Jelovcu pridni in napredni. Vsi ljubimo našo domačo vasico.

Vsaki, kdor pride v našo vas, občuduje njeno lepo lego, prijazne hišice in lepo obdelano polje.

Zaklad pod Malo pečjo.

Zajc Pavla III.b

Moj stari oče so pripovedovali, kako so pod Malo pečjo kopali zaklad.

Bilo je po francoski vojni, ko je prišel v našo vas neki tujec s papirji, na katerih so bile narisane tiste skale pod Malo pečjo. Njemu je pripovedoval pred smrtjo njegov prijatelj, da je tam skrit zaklad. Zbralo se je torej nekaj ljudi, šli so na dotični kraj in začeli preiskovati. Pa sreča jim ni bila mila. Nekaj časa so kopali, pa niso našli v globini drugega, kot na eni korenini zaznamovane letne številke. Zaklada pa, ki ga je bila skrila bežeča francoska armada, žal niso dobili.

Tako je morda zaklad res še do današnjega dne skrit nekje pod Malo pečjo.

Strah v Globeli.

Zajc Pavla III.b

Ko je francoska armada hodila po slovenskih deželah, so prišli vojaki tudi v našo vas. To je bilo leta 1813. Takrat je po naši vasi hodil neki Francoz, ki je bil pravi čudak, ker še hodil ni tako, kakor drugi. Ljudje in govoril ni drugega, kakor: "O strašno, o strašno;" Nihče ga ni hotel prenočiti, ker so se ga bali. Nazadnje ga je vzel neki bolj pogumen kmet pod streho, ki se ni tako zelo bal strahov. Vendar pa ni dal ta Francoz miru, ker ni hotel ne ležati, ne jesti. Nekoč je odšel, ne da bi ga kdo opazil. Čez nekaj časa se je pa zvedelo kdo je bil ta strah. Prijeli so ga v Ribnici in spoznali, da je bil ogleduh. Ljudje v Globeli so imeli potem mir.

Cerkvica na Sedlu.

Ilc Mirko I.a v.n.š.

Nad vasjo Globel se dviga hribček z imenom Sedlo, preko katerega drži občinska cesta v Sodražico. Ob poti na vrhu hribčka je stal pred leti lesen križ, kakor jih vidimo na razpotjih. Nekoč pa ga je močan veter podrl. Zdaj ni bilo par let nič na tistem mestu.

Nekega dne se vračajo Globovčani iz Sodražice in se ustavijo še na Sedlu, kjer je bila tiste čase gostilna. Pogovor nanese tudi na to, da bi

bilo treba križ zopet postaviti. Aleš Oražem pa predlaga, naj namesto križa postavijo rajši kapelico. Dne 20. oktobra 1906 leta so se zbrali možje iz Globeli na Sedlu in sklenili, prispevati po svojih močeh, da bi se sezidala kapelica na čast sveti družini.

S tem sklepom se je takoj drugi dan podal Aleš Oražem do sodraškega župnika, gospoda Fr. Travnja, ki je bil spočočila vesel in je svetoval, naj bi bila kapelica malo večja, imela naj bi vsaj en altar, da bi se včasih lahko sveta maša opravljala v njej. Vsi so se navdušili za to.

Ko je bil sklep odobren od knezoškofa Bonaventura Jegliča v Ljubljani, so se vaščani takoj lotili dela. Začeli so pripravljati gradbeni material in zbirali prispevke. Poslali so nabiralno polo tudi svojim rojakom v daljno Ameriko, ki so se odzvali s primerno vsoto denarja. V juniju leta 1907. je župnik Traven že blagoslovil temeljni kamen. Vaščani so tekmovali med seboj, kdo bo več pripomogel, bodisi z delom, bodisi z vožnjo, bodisi z materijalom ali z milodarom. Delo je šlo hitro izpod rok in na angelsko nedeljo leta 1908 je bila cerkvica že blagoslovljena. Gotova je bila, a prazna. Za notranjo opremo je primanjkovalo denarja. K sreči je živel v bližnji vasi, na Gori, kipar, ki je napravil oltar, križev pot in nekaj kipov prav po nizki ceni. Mnogo neobhodno potrebnih predmetov so podarile sosednje župnije.

Kadar grem mimo cerkvice na Sedlu, se vselej spomnim na starega očeta, ki so bili edini toliko pogumni, da so splezali na vrh zvonika in pritrčili nanj križ s kroglo. Niso pa gledali dolgo lepe cerkvice, ker so umrli še v istem letu, zadela jih je srčna kap.

Ozrite se s Sedla v Globel in videli boste, da ima obliko kladiva. Ko je Bog svet ustvarjal, ma je namreč padlo kladivo iz rok in tam, kamor je padlo, je nastala Globel. Tako pravijo.

Kako je oglar kazal roparjem pot na Križno goro.

Štupica Vera III. r. v. n. š.

Mlad oglar, po imenu Šimen, je lepega poletnega večera sedel v Travnj gori pred kopo in žgal oglje. Ko tako sedi in premišljuje, pridejo po gozdu nepričakovano tuji moški, in ga vprašajo kje je bližnjica na Križno goro. Šimen nič hučega sluteč, misli, da so hrvaški prekupci in jim na kratko opiše pot na Križno goro. Zar ga začno siliti, naj gre z njimi. Ker se je pa branil, ga z silo odvedejo s seboj. Strahoma jim mladi fant kaže pot. Ko pridejo na Križno goro, ga zapro v hišo, a on se v naglici skrije v stranišče. Roparji oropajo cerkev, grede v župnišče in vržejo tam skozi okno župnika, da se takoj ubije. Nato iščejo še mladega Šimna, mislili so namreč tudi njega umoriti, da jih ne bi izdal. Ali medtem je Šimen skočil iz stranišča na tla in zbežal. Od tistih časov ni na Križni gori več duhovnikov, le kadar je tam gori maša, pride mašnik iz Starega trga. Mladi Šimen pa se je od tedaj oglarske obrti kar nekam bal in niso ga zlepa spravili samega v gozd, posebno ne v Travno goro.

Naša vas leži na koncu ribniške doline, tesno obdana od hribov in je zadnja v sodraški občini. Na levi strani jo obdaja Velika gora, ki se končuje v Matečem klanecu. Na desni strani jo obdaja hrib z imenom Planine, visoke le okrog 200 metrov. Zapadna stran se imenuje Leščovje iste višine kot Planine. Mimo naše vasi teče Bistrica, ki ima svoj izvir pol ure v stran. Skozi našo vas pelje banovinska cesta, ki se takoj za vasjo prične vzpenjati v hrib Boncar in pelje po neštetih ovinkih na Bloke.

Naša vas hrani precej zgodovine in sicer od prastarih Japodov, ki so imeli nad našo vasjo brambni zid "Šance" imenovane, ki se še prav dobro poznajo. Razrušili so jih Rimljani pod cesarjem Oktavijanom, ko so prodirali tod. V turških časih so se vršili v Matečem klanecu krvavi boji. Dokaz temu so odkopane konjske podkve in sekire, ter še več drugih najdb. Naši predniki so branili sebe in svojo vero pred krvoločnimi Turki na ta način, da so valili težko kamenje z vrha navzdol in stresali čebele nadnje. Turki so morali z zabuhlimi obrazi in razbitimi ^{glavami} ~~obrazi~~ bežati tja, od koder so prišli.

Preje, ko še ni bilo ceste, so tod tovorili tovorniki. A ko se je izpeljala sedanja cesta čez Boncar so bili zlati časi za naš kraj. Kajti s pripravo so naši predniki dobro služili, z zgraditvijo železnice se je pa končalo vse blagostanje.

V Matečem klanecu se nahaja skala z imenom Škofek, zgodovinsko Gradišče in znani slapovi Kadice. Kadice so naravne od vode izgledane kadi, ki jih izletniki prav radi obiskujejo. O Kadicah pripovedujejo naslednjo pravljico. Nekdaj je tja hodila prat "Beneška deklica", ki je bila baje tako velika, da je stala z eno nogo na eni strani, z drugo pa na drugi strani struge, ter tolkla obleko ob skalo.

Priljubljena izletniška točka je tudi Podstenska skala, visoka okrog 80 metrov; pod katero izvira dobra pitna in močna voda, ki žene mlin takoj ob izviru. Ta voda se imenuje Podstenščica in je pritok Bistrice.

Naša vas šteje 35 številc in ima štiri dele: Zavrata, Mlako, Nosanje in Mateti, vse skupaj se imenuje Podklanec. O postanku vasi je malo znano. Koder so sedaj njive po ravnini, se je nahajal v prejšnjih časih gozd. Baje so sedanje hiše vse iz tega lesa, torej temu ni tako dolgo.

O Boncarju.

Ilc Mirko I.a v.n.š.

Naš Boncar je bil v Mohorjevih knjigah takole opisan:

"Cesta, ki drži iz ribniške in sodraške doline čez Bloke, Grahovo in Rakek v Trst, ima kmalu za Sodražico dolg in precej hud klanec. To je Boncar. Boncar je imeniten. Ne da bi ne bilo na svetu še drugih velikih klancev. Ne manjka jih. Vsa Dolenjska in Notranjska sta v samih klanecih, klančkih in klančičih. Vendar je Boncar med vsemi nekaj posebnega.

Kmalu za Sodražico, tam kjer se pravi Podklancem, postane cesta strma. Na obeh straneh je gozd. Na eni po hribu navzgor, na drugi navzdol. Čeprav je pot dolga in huda, v gozdu je zmerom kratkočasno. Drevje se pomen-

kuje, ptiči prepevajo in različne živali se vidijo.-- Ko pa vrh klanca pripelje cesta na Runarsko, mimo starinske Andrejačeve hiše, ki ima vsako okno drugačno in drugače vsajeno, zagledajo oči same ostrižene griče. Krala bloška sapa zapiha, cesta nima nikjer zavetja in človeku je žel, da ni več v klancu, kjer je bila pot res strma in dolga, pa je bilo vsaj za-
tišje in kratek čas.

Kadar pridete sami čezenj, spoznate šele, kaj je Boncar!"

Boncar je bil v starih časih za zgornji konec sodraške občine velikega gospodarskega pomena. Dokler ni stekla železnica Ljubljana - Kočevje je bila za Ribnico in Sodražico najbližja postaja Rakek. Ves promet iz cele doline in celo tam od Kočevske Gotenice se je vršil preko Sodražice in Boncarja na postajo Rakek in nazaj z vozovi. Takrat so imeli vozniki iz našega kraja dovolj zaslužka. Najboljši promet je bil v Podklancu. To pa zaradi tega, ker je vas ravno pod Boncarjem. Podklancem so bile tisti čas tri gostilne: na Mlaki, pri Prinšarju in pri Blažu. Blaž je imel v oblasti celo mitnico "šrango". Vsak voznik mu je moral plačati za vsako-kart 3 krajcerje. Vozniki, ki so prišli od Ribnice ali še bolj od daleč, so se morali ustaviti Podklancem, da so nakrmili živino in da so se okrepčali ter tako pripravili za nadaljno pot čez dolgi klanec Boncar. Kadar jih je bilo naenkrat dosti skupaj, jim je bilo najtežje za priprego, "fu-rajt". Podklancem so imeli sicer veliko uprežne živine, vendar je je klub temu dostikrat zmanjkalo. Vsak najmanjši posestnik je imel vsaj 1 par uprežne živine, bodisi vole ali konje. Pri Matetih in na Fetneku so imeli celo dva do tri pare. Saj to jim je bilo dobičkanosno. Če je šel enkrat na vrh Boncarja, je zahteval od enega para živine en goldinar takratnega tenarja. Vozniki in "furajtarji" so imeli vse tako urejeno in dogovorjeno, da so se vsak dan ob določeni uri dobili pod Boncarjem brez kakšnega posebnega iskanja. Bilo je res zelo živahno po cesti po Boncarju. Ko je odpadla mitnica in stekla železnica Ljubljana - Kočevje je obenem odpadla "furenga" iz cele doline preko Boncarja na Rakek. Ves promet se je obrnil na Ortnek in Ribnico. Takrat je bil naši občini odvzet velik zaslužek, posebno vosem Žimaricam in Podklancu. V teh dveh vaseh je še vedno največ voznikov. V vaseh pa, katere so bolj oddaljeni od ceste, kakor Globel in Jelovec, se pečajo bolj z izdelovanjem suhe robe.

Vas Ravnidol.

Debeljak Iudvik I. b r. v. n. š.

Pod prijaznim hribčkom Nova Štifta leži skromna vasica Ravnidol. Ime je dobila po ravni dolinici, ki je podobna širokemu jarku. Prvi ljudje so se tu naselili okoli leta 1640. Vsa zemlja je bila last ribniške graščine. Prva lesena hiša je bila v ogradi. Leta 1846 jo je tedanji gospodar Ignacij Pinter podrli in napravil zidano. Druga hiša je "ta dolna", bila je v en konec zidana, veža je bila pa lesena. V hiši je bil zidan tlak namesto poda. Leta 1909 je Miha Šega to podrli in napravil novo. Tej podobna je bila tudi tretja hiša. Št. 4 je bila pa zidana v oba konca. Tu sta žive-
la brat in sestra. Brat Andrej Lovšin je študiral na Dunaju pravo in

postal sodnik, hišo pa je prepustil svoji sestri, ki je vzela za moža nekega Arkota, tako se je torej pri hiši priimek spremenil. Andrej Lovšin je bil pozneje državni pravdnik v Gradcu. Avstrijski cesar ga je odlikoval z zlatim križcem in povzdignil v plemiški stan z imenom von Ebengereuth, kar bi značilo: plemeniti Ravnodolski. Njegovemu sinu je bilo ime Arnold in je bil sodnik v Ljubljani.

Nekoč je obsodil znanega časnikarja in humorista Jakoba Aleševca na tri tedne zapora na Žabjeku, ker je v svojem šaljivem listu "Brencelj" pikal z besedo in s sliko tistodobne politične veljake in slovenske odpadnike. Ker je imel na Žabjeku čas premišljati politično vreme, politične zvezde in sploh prikazni na domačem političnem obnebu, je tedaj spisal knjigo: Ričet s Žabjeka, kuhan v treh tednih in zabeljen s pasjo mastjo. Tu je prav pošteno opikal sodnika Lovšina, ki mu je naložil tako pokoro. Na prvi strani je bila naslikana velika žaba, s katere je lezel brencelj, ki je imel Aleševčevo glavo. V knjigi je bil naslikan tudi Ravnodolski plemenitaš Arnold Lovšin. To je bilo v letih 1870 - 1880. Kmalu potem je odšel kot vsučiliščni profesor v Gradec, kjer je umrl star 92 let. Bil je tudi častni član dunajske univerze. Njegov sin je profesor in še živi v Gradcu.

V hiši št. 5 so se pisali Arko. To je bil star rod. V tej hiši je bil rojen Anton Arko, ki je bil učitelj v gluhonemnici v Ljubljani. V večernih urah je poučeval vajence in pomočnike obrtne šole. Sploh je bil zelo delaven. Umrl je leta 1913 v Ljubljani, pokopan je na Viču.

Hiša št. 6 stoji v Travni gori. Bila je najhna in lesena. Njen lastnik, Janez Šega, je imel tu gostilno, prav za prav žganjarijo in je kasneje sezidal zraven še eno veliko in prostorno hišo. Ko so delili grajske gozdove, je bil pokupil od kmotov, ki niso marali plačevati davkov in niso znali ceniti gozda, 42 oralov; plačeval jih je po 1 goldinar 50 krajcerjev. Sedaj je ta hiša last dr. Lovrenčiča, ki jo je preuredil v lovsko hišo in letovišče.

Številka 7 je bila pri Hojerju. Danes je podrtija, svoje čase pa je bila zelo obiskana gostilna in prenočišče, kjer je tam mimo vodila pot iz Bajt čez Štrike v Ribnico, in pa mimo "okamenelih svatov" v Kočevje.

Hiša št. 8 je stala na lesnem skladišču nad žago, bila je zelo najhna in lesena. Bila je last tretje številke. Leta 1885 jo je Primož Arko podrl. Te številke danes sploh ni več. Leseno hišona št. 9 je Martin Košorok podrl in napravil zidano. Številka deseta ja za Malim vrhom. Njen gospodar je bil neki Stipe, doma iz Žimario. A ta hiša je propadla in so jo pozneje na istem mestu sezidali drugi ljudje. Sedaj je last Jožefa Češarka.

Hišo št. 12 je izdelal l. 1885. Anton Šega. Ker je imel veliko trgovino z leseno robo v Ptujju na Štajerskem, je to hišo leta 1895 prodal svojemu bratu Matiji. Njegov sin Franc je bil zelo nadarjen, priden in pobožen. Postal je duhovnik lazarist, misijonar. Le škoda, da je še mlad umrl na veliko žalost staršev in vseh, ki so ga poznali.

Ljudje v Ravnem dolu so pridni, pečajo se največ s kmetijstvom. Ženske največ same opravijo vsa poljska dela, možje in fantje pa gredo z doma s suho robo. Posebno starejši gospodarji so bili varčni in so si

zgradili lepe in udobne domove. Največ je h temu pripomoglo to, ker ni bilo nobenega pijanca med njimi.

Potok Ravnodolščica.

Dobrih 20 minut nad vasjo Ravnidol, izvira iz skale, velik in močan izvirek vode, ki mu pravijo Lahki studenec, voda je poleti mrzla, pozimi pa gorka. Je čista in zdrava studenčnica, ki ima to lastnost, da postane človek lačen, če jo malo več pije. Stari ljudje so pripovedovali, da so pri tem studencu roparji zakopali denar. Več ljudi je že poskušalo svojo srečo in so iskali zaklad, kar pričajo številne jame. Toda do sedaj se ni še nobenemu posrečilo najti kaj koristnega. Potoku se pridruži še več pritokov. En izvir je v Novakovem dolu, drugi, srednji studenec pa pod gozdom. Iz tega studenca je nekdanji ribniški ranocelnik Bobek vselej pil vodo, kadar je prišel v Ravnidol, in je ni nikdar mogel prehvaliti. Nadalje je v Ravnem dolu še studenec, ki se izliva v jez Čečarkove žage. Na tem mestu, kjer stoji žaga, je bil kamnolom za marmor. Svete stopnice pri Novi Štifti so iz tukaj nalomljenega kamna. Žago so izdelali Lovšini iz Ravnega dolu. Poznejši čas je žaga prešla v last Simona Pakiža iz Jurjevice. To je bil velik bogatin za tiste čase in je nameraval napraviti kamnoseško podjetje za izdelavo križev, stopnic itd. Potem pa je to misel opustil in popravil žago. Nekaj časa so žgali tako žico, kot jo rabimo za vezavo loncev. Na tej žagi se je ponesrečil Simon Grajnar, ki je šel pod žago nekaj popravljat. Kolesa so bila napravljena na korce in ko se je voda natekla, je kolo obrnila. Ker ni bil kolesa podprl, se je obrnilo in mu je strlo glavo in eno roko, bil je na mestu mrtev. Po smrti Simona Pakiža je prišla žaga v last njegovega sina Matevža Pakiža ali ta jo je kmalu prodal Pavlu Češarku. Temu je vse delo vodil njegov žagar Andrej Štupica, ki je bil okrog 40 let tudi cerkovnik pri Novi Štifti. Jože Češarek, sin Pavla, je žago preuredil, kupil turbino, napravil mlin in parno žago, ki pa čaka boljših časov, ker nima les nobene cene.

Ravnodolščica teče dalje mimo Primšarja, kjer je bil v prejšnjih časih mlin. Gospodar je bil Janez Pakiž, vnet lovec. Ko je on odšel v Ameriko, ni domačije nihče popravljaj in vse se je podrlo, danes se vidi ob potoku le še nekaj zidovja. Tu se konča Ravni dol. Mlin je stal na bregu zamostarške podobčine. Druga hiša, ki je last Viktorja Zabukovca spada že h podobčini Vinice. Od te hiše navzdol po bregu se je ponesrečil Martinov gospodar iz Šušja, ko je peljal vino k Novi Štifti. Nazaj grede je na bregu padel pod voz tako nesrečno, da je bil na mestu mrtev. Postavili so v spomin na to nesrečo lesen križ malo niže doli zaradi potov, ki so se tam križali. Ko pa je na tistem mestu Janez Debeljak izdelal novo hišo, je dal križ pribiti na zid kjer je še danes.

Čez ravnodolski potok držita dva mosta. Prvega lesenega je bil dal napraviti Karol Klinar duhovnik pri Novi Štifti. Posluževali bi se ga bili vsi radi, popravljati ga pa ni hotel nihče. Ko se je pa ob neki priliki most podrł in so se konji Ivana Miheliča iz Kota udrli, je Neža Košir iz Jurjevice pritožila pri sreskem načelstvu in so morale vse tri občine sodrška, suška in jurjevška napraviti cementen most na svoje stroške. Drugi most je napravila vas Sušje, sezidal ga je Ivan Kozina iz Zapotoka. Pod

vasjo Vinice se zliiva potok v Bistrico.

Potoška pesem.

Mikolič Nežika, učit. ž. r. d.

Pred nekako 40 leti je živel v Loškem potoku učitelj, ki je dal sina študirat v Ljubljano. Meseca marca je dobil sin pismo od očeta, v katerem mu piše z veliko ljubeznijo kako bi ga radi vsi videli doma na praznik sv. Jožefa, ko obhaja oče svoj god. Ko je sin dobil pismo, se ga je lotilo silno domotožje in odločil se je, da bo šel domov, očeta vezovat. Bila pa je tisto leto huda zima, veliki zameti, hud mraz in strašna burja. Toda študenta je vleklo z vso silo domov. Odpravil se je na pot in je srečno prišel do vasice Gore. Tam je počival v neki hiši, po domače pri Janeževih. Mračilo se je že, burja je pihala in zanašala sneg v oči. Na Gori so ga ustavljali, naj ne hodi naprej v takem vremenu in na noč. A sina je gnala velika ljubezen do očeta, matere in drugih domačih in nadaljeval je pot z edino mislijo, da bo kmalu doma pri gorko zakurjeni peči v družbi dragih domačih.

Krepko je hodil nekaj časa in vroče mu je bilo. Pota so bila zabrisana, sneg mu je bil do pasu, toda še malo in doma bo! Že so se v daljavi svetile motne luči domače vasice, ko je študent zašel v velik zamet, v oči mu je zanašalo sneg, ledena burja mu ni dala dihati. Utrujen, lačen in obdan od velikih zametov je tedaj klical s zadnjo močjo: "Pomagajte! Pomagajte!" Klical je mater in očeta, bratce, sestrice in tovariše, da bi mu prišli na pomoč, toda rešitve ni bilo od nikoder.

Snežni metež mu je za vedno zaprl oči, zaspal je pod snežno odejo z vročo željo, videti še samo enkrat dom in starše.

Drugi dan pa ko so vaščanje delali pot z lopatami, so nedaleč od vasi zagledali nekaj črnega v snegu in odkopali študenta zmrzlega, trdega, mrtvega.

Prinesli so ga očetu na dom na praznik sv. Jožefa. Očetu je bilo strašno hudo, ko je tako izgubil svojega sina. Zložil in uglasbil je sinu v spomin pesmico, ki naj bi bila tudi svarilo pred nevarnimi sneženimi zameti. V Loškem potoku jo pozna vsakdo, a tudi pri nas jo deklice kaj radi in z občutkom prepevajo:

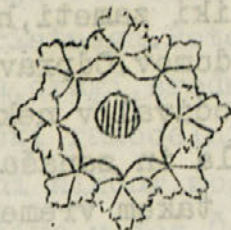
1./Bil v beli sem Ljubljani
in študiral sem od lani,
prav obnašat sem se znal,
vabil sem prijatelje k nam.	2./Dobil sem pismo od očeta,
da je ljubezen staršem vneta;
me iz Ljubljane pot pelja
na praznik svetega Jožefa.
3./Na Gori so me ustavljali,
in tako so mi svetovali,
naj ne hodim čez gore,
ker so burje tak strašne.	4./A ljubezen do očeta,
poslušala ni nasveta.
"Pojdi brate obiskat
in očeta vezovat!"

5./Strašna burja je pihala,
in s snegom je vihrala,
da mi zmeša vso glavo,
in zaidem v pot strašno.

7./Kje ste fantje in dekleta,
ki imate moja leta,
prid' te k meni na pomoč,
to bo moja zadnja noč.

6./Dalje več ne morem iti,
moram v snegu se spočiti.
To bo moja zadnja noč!
Kristus, pridi na pomoč!

8./Očka, vi mi odpustite,
mamca, vi za me molite,
to bo moja zadnja noč,
očka, mamca, lahko noč!

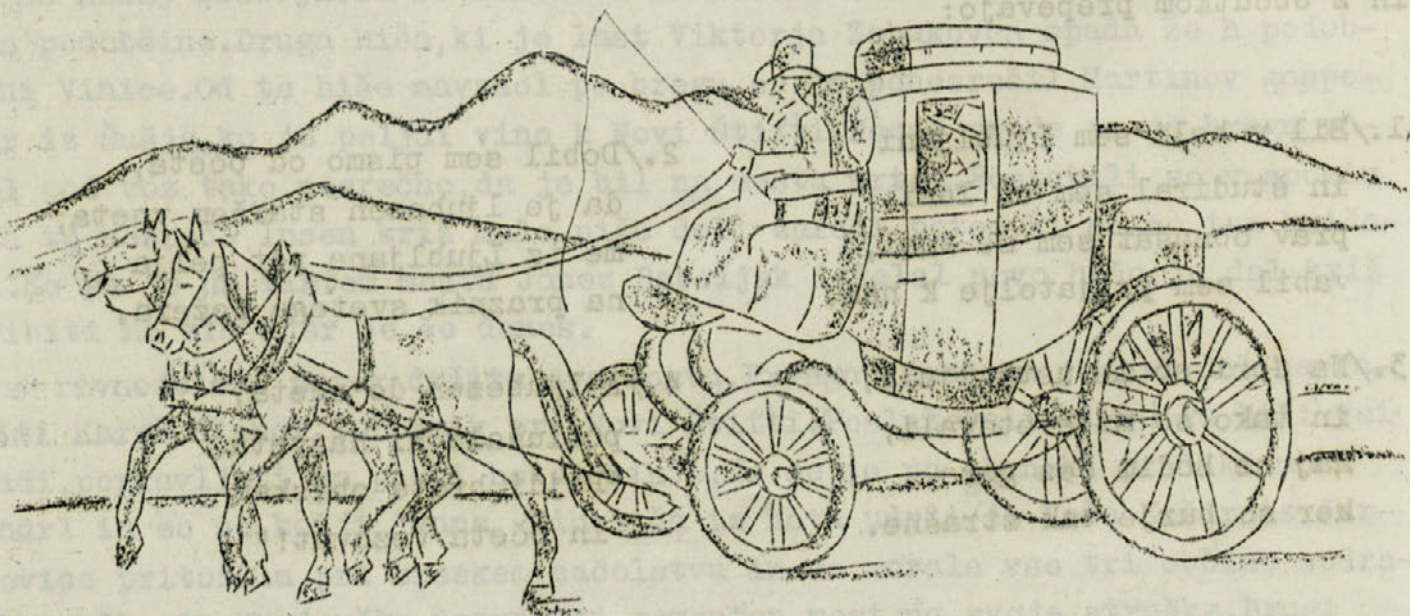

Spoznavajmo domači kraj!

Predelan ponatis iz 1. letnika lista: "Iz naše doline".

Zadnji dan leta 1885. Gosta megla je ležala nad Ljubljano. Manjkalo je četrť ure do sedmih. Na dvorišču hotela pri Maliču je stal poštni voz, pripravljen, da odide na kočevsko stran kakor vsak dan ob tej uri.

Postiljon Anton je vpregel konje, zaprl vrata natlačeno polnega voza, zlezal na visokega kozla, kjer je že sedel vitek mladenič. Konji so potegnili, častitljiva poštna kočija se je zazibala, mladenič je pokimal staršem v slovo, hlapec Anton je ponosno zrl s svojega visokega sedeža na težki par konj pred seboj. Sedem je odzvonilo po ljubljanskih cerkvah, ko je poštni voz ropotal po ozki Florijanski ulici ven iz mesta. Kočevarji v vozu so menda še malo zadremali, kajti vse je bilo tiho. Ljubljančan gor na kozlu pa je navdušeno vdihaval sveži jutranji zrak in bistro ogledoval prelesto zimsko pokrajino. Postiljon je zgovorno tolmačil znamenitosti na levi in desni ter razne pripetljaje z dolgoletne vožnje.

Ljubljana je ostajala vedno bolj v ozadju, megla pa se je redčila bolj in bolj in že so silili prvi sončni žarki skozi. Nastal je krasen zimski dan.

Vedno težje so vlekli konji po zmrzli cesti, bližali so se prvi postaji - Pijavi gorici. V vozu je oživel. Potniki so zlezli z voza in pretegovali otrple ude, preden so stopili v vaško krčmo, kjer jim je gospodinja postregla s svinjskimi jetrcami. Ko so se nekoliko ogreli in pokrepčali, je voznik pognal konje in vožnja se je nadaljevala proti Turjaku. To je bila glavna postaja. Tukaj je Anton izpregel utrujene konje, potniki so imeli malo več časa, da so izravnali premrle ude in použili zopet kaj toplenga. Potem je Anton zamenjal poštni voz za sani, zapregel druge, spočite konje, one pa je pustil tu do drugega dne. Dokaj boljše volje so potniki sedli na sani in se radovali krasnega sončnega dne. Saninec je bil dober. Brzeli so mimo Rašice, rojstnega kraja Primoža Trubarja, proti Velikim Laščam, kjer so se ustavili za hip pred poslopjem okrajnega sodišča. Prostor, kjer stoji sedaj spomenik tankajšnega domačina, pisatelja in jezikoslovca, Franca Levstika, je bil tedaj prazen, pač pa so se ponašale Lašče že tedaj z lepo župno cerkvijo z dvema zvonikoma.

Ravno poldne je zvonilo na Poljanah, ko se je pošta ustavila v Ortneku, samo toliko, da je oddala, kar je bilo prišlo iz Ljubljane za graščino. Preden so prišli do Rok, kačipot, v Žlebiču, je Anton vneto govoril z Ljubljančanom, kazoč mu v desno smer, tako da nista opazila, kako so od Ribnice sem pridržale majhne sani in se ustavile pred gostilno pri Roki malo prej kakor pošta. Ljubljančan je tu izstopil, vzel svoj kovček, se seznanil v gostilni s kočevskim zdravnikom dr. Linhardom, čigar sani so čakale zunaj in se na njegovo povabilo z njim odpeljal v Sodražico. Pošta pa je nadaljevala pot proti Ribnici, kjer so zopet prepregli konje, in je prišla nekako med četrto in peto uro popoldne v Kočevje.

Bilo je okrog dveh popoldne, ko je došel mladi Ljubljančan na svoj cilj - v Sodražico. Bil je novi učitelj, Mihajl Vrbič, ki je nastopil svojo prvo službo.

V Sodražici je bilo tedaj veliko vrvenje - tržni dan. Po krčmah polno ljudi, na trgu voz pri vozu, naloženi z žitom, soljo, špehom, suhim sadjem, usnjem, domačim platnom itd. Ob hišah visoko zloženi škafi, obodi, vreče fižola - ribničana, vmes stojnice s sladkarijami, ročno izdelanimi čipkami, čevlji, suknom, klobuki. Kupčija je cvetela, mešetarji so bogateli, gostilničarji so imeli zlate čase. Sodražica je bila v tistih časih, ko še ni bilo železnice, nekako kupčijsko središče, kamor so prihajali s Hrvaškega prekupci živine, Bločani s soljo, Kočevarji s suknom, lesni trgovci iz Trsta in še dosti drugih.

Sredi trga je stala lesena tržna lopa s tehtnico na funte, kjer se je tehtalo in tudi spravljalo razno tržno blago, kakor žito, maslo, slanino itd. Pri tej lopi so dobivali malopridneži, ki so bili pripeti z jermeni na dolg stol po tedanjem običaju na ukaz rihtarjev in župana po 20 - 25 gorkih.

leta 1893.

Ko je stekla železnica, so polagoma ponehali tržni dnevi, ki so se vršili prej redno vsak četrtek. Lopa je postala nepotrebna, tehtnica s fun-

ti je prišla ob veljavo, javno trško tehtnico so potem namestili v Kržetovi hiši, kjer je ostala do svetovne vojne. Takrat pa je nastal pri Kržetovih ogenj, in ko so hišo pozneje prezidavali, niso tehtnice napravili več tam, pač pa par let kasneje pri Lovrenčiču, in sicer mostno tehtnico.

Te tržne dneve je dovolila cesarica Marija Terezija leta 1752. Bili so za Ljubljano, Kranjem in Novim mestom najbolj obiskani. Tedaj se je shajalo/toliko ljudstva, da si nam je danes kar težko predstavljati. Kaj lahko je bilo med tako gnečo ukaniti čuječe oko stražnikov in protipostavno zabarantati morsko sol za ogerski tobak. Zaradi obilega posla s tihotapci je bilo tu nastanjenih več obmejnih stražnikov ali leblajtarjev. Stanovali so v enonadstropni, leseni Sobotnikovi hiši. Za praznik sv. Petra in Pavla jim je hotela kuharica pripraviti boljše kosilo, pa je po neprevidnosti prevrnila na ognjišču vrelo mast in je v hipu nastal ogenj, ki se je vsled viharja hitro razširil po vsej Sodražici, kajti vse hiše so bile lesene in krite s slamo. Nepoškodovano je ostalo tedaj le župnišče, cerkev in šola, to je sedanja stara Cvekarjeva hiša. Po tem požaru so ljudje začeli postavljati zidane hiše namesto lesenih.

Vozniki so imeli v tistih časih dobre zaslužke, zato so bili tudi vedno dobre volje in so znali praviti prav šaljive, posebno neki Tomazek, ki ž in r ni mogel izgovarjati. Nekoč je vozil v neko vas botrinjo. Prišli so domov prav židane volje. Ko stopijo s sani, pa ni bilo zavoja z otrokom nikjer. Hajd, Tomazek, nazaj, pogledat ali so ga izgubili med potjo, ali so ga pozabili v gostilni na blazini pri peči.

Na sredi trga stoji nad 50 let stara Fajdigova hiša, kjer je gostilna, trgovina in pošta. Ko še ni bilo železnice, je vozila pošta vsak dan z Rakeka čez Boncar v Sodražico in dalje v Kočevje. Pozneje je vozila samo v Ribnico, sedaj pa še v Žlebič in v Loški potok. Nova cesta iz Sodražice v Loški potok je bila zgrajena leta 1896.

Dostikrat so bili potniki primorani ostati po več dni tukaj, ker vsled snežnih zametov niso mogli nadaljevati vožnje. Gostilničar se je potrudil, da so bili dobro postreženi z jedačo, pijačo in prenočiščem. Celo za to je skrbel, da jim je bil krajši čas. Včasih si je izmislil kaj prav hudomušnega, n. pr.: Mimo okna vidi iti revnega čevljarja, pokliče ga na kozarec vina, ponudi mu tobaka in pravi tako mimogrede: "Stavim, da ne moreš molčati pet minut." Oni vzroji: "Kaaj, de ne? Moučim lhku cejlo uro, če je trejba." Stavijo. Natakarica nosi pijače. Mož je že malo vinjen. Gostilničar neopazno ustavi stensko uro in pošlje poklicat čevljarjevo ženo. Pred vrati jo prestreže in ji pove, da se je možu zmešalo. Ona plane k možu: "Lejp, ljubi muoj muož. Sruta mija, kaj je s t buj? Zmejšalu se t je? Pejd no, grjeva damu!" On molči, kima, se oteplje, ji daje razna znamenja. Ona je prepričana, da se mu je zmračil um, toži, jadikuje, ga roti.

Vse se zabava, čas beži.....

Sodržani so bili radi veseli. Posebno bogato večerjo so si privoščili na pustni večer. Med večerjo so hodili po hišah pustne šeme in uganjale razne norčije. A na kresni večer so postavili fantje sredi trga visok mlaj s slovensko trobojnico v vrhu. Dekleta so ga opletla z zelenimi vencic. Visoko gori so bili trije ozaljšani obroči, do katerih so plezali za

stavo najdrznejši fantje vpričo množice gledalcev. Pred hišo na trgu so si starejši ljudje postavili mize in tam uživali obilno kresno večerjo, med tem, ko si je mladina napravila sedeže okoli mlaja ter pela, vriskala, plesala in se veselila mladosti.

vse Nepozabna pojava je bil stari Hostar, nočni čuvaj, grobokop in policaj/v eni ocebi, a kar je ravno predstavljal, v tem je bil neprekosljiv. Kot grobokop je vedel take praviti o strahovih, da so se poslušalcem ježili lasje. Kot nočni čuvaj s svetilko, helebardo in zategnjenim, globokim glasom: "Uuuraaa jee desjeeet - hvaljen Jezus Kristus" - je bil nenadomestljiv, a kot stražnik številka prva in zadnja, je bil v bleščeči uniformi imenitnejši kot general.

Tik nad Sodražico moli strmo kvišku hribček Strmca. Pred pol stoletja je bil še ves obrasel z grmovjem, kakor poje narodna pesem: "Poln oparnic in brinja." Danes ni o tem skoro sledu več. Fridni ljudje so iztrebili grmovje z vztrajnim in napornim delom ter si napravili prijazne domove. Toliko hiš je že naslonjenih ob Strmco, da imajo svojo ulico. Spomladi, ko tone trg v blatu in žlobudri, imajo oni na Strmci lepo suho pot, v cknja jim blešči tako zaželeno spomladansko sonce, prve cvetke pri njih cveto, prvi ptiči njim žgole!

Tam, kjer je vrt Rjavka, je bila svoje dni kamenita goličava, niti brinje ni raslo na njej. Trava, kar je je bilo med kraškim kamenjem, je bila poleti suha, opaljena, rjava, od tod ime Rjavka. Tisti čas je bil v Sodražici za župnika Jožef Lesjak, velik ljubitelj in pospeševatelj sadjereje. Kupil je Rjavko za majhen denar, a položil vanjo mnogo truda. Kamenje je dal odstraniti in napeljati, oziroma nanesti gozdne zemlje. Sam je delo vodil in nadziral, često tudi sam prijel za lopato. Kakor zelenica sredi puščave, je nastal lep vrt sredi grmovja. Zasadil je žlahtno mlado drevje, vmes tudi murve in poizkusil vpeljati sviloprejkje, kar se pa zaradi preostrga podnebja ni obneslo. Pač pa je njegov zgled našel kasneje mnogo posnemalcev in dandanes imajo vsi gospodarji okoli svojih domov na Strmci lepo oskrbovane vrtove.

Na vrhu Strmce stoji lična, sto let stara cerkva. Tja se radi zatekajo Spodržani po pomoč k Žalostni Materi božji ali k sv. Roku v vsaki večji štiski, tako, če je prevelika suša, če nočejo prenehati deževni dnevi, če se je lotila živine kaka moreča bolezen itd. Cerkva je bila zidana vsled obljube hvaležnih faranov, ki jih je Bog rešil velike nadloge--kolere. V vsaki hiši je bil bolnik, če ne celo mrlič. Tudi niso bile redke hiše, ki jim je kolera pobrala gospodarja in vse družinske člane. Oni pa, ki so ostali živi in zdravi, so se zaobljubili, da bodo v spomin na tiste žalostne dni sezidali cerkvo v čast Materi božji Sedmerih žalosti. Nad glavnimi vratni je vklesana letnica 1840.

Svoj čas so matere pravile otrokom, da na sredpostno sredo na Strmci "babo žagajo". Seve so otroci prehodili križem kražem vso Strmco in prišli naposled potožit domov, da niso mogli najti tistega kraja, kjer se to vrši.

Izpred cerkvice na Strmci je lep razgled na Sodražico, ki ždi pokojno v dolini kakor na dlani. Prvotno je bila zidana v obliki križa od cerkve gori proti Žimaričam in od mostu naravnost proti Dolgi dolini.

Zadnja letase je stranski ulici ob Strmci pridružila še ona Za vrtmi, naj-novejši čas pa rastejo lične hišice ob cesti v Jelovec. Trg je deloma lepo izoblikovan; obkrožajo ga štiri z daljšo stranjo na trg obrnjene hiše: Kržetova, Fajdigova, Lovrenčičeva in Mikoličeva. Ob treh izmed njih tečejo ceste, ko bi še ob četrti, bi bil pogled lepši in promet bolj neoviran, ker bi odpadla dva nepotrebna in nevarna ovinka.

Zroč s Strmce doli, imamo pred seboj veliko sodraško pokopališče, kjer so ohranjeni še stari nagrobni spomeniki nekdanjih "visoku chastitih dushnih pastirjeu, kateri so tukaj svoje kershanske ovzhize pasli." Ob kapelici sredi pokopališča stoji Jontezov angel v človeški velikosti, med novejšimi nagrobniki pa zbuja pozornost Goršetov, ki ga je postavil umetnik, tukajšni domačin, v spomin svojim staršem.

Pred pokopališčem je šolska drevesnica, obrobljena s širokim pasom bujnega cvetja. Ob tej drevesnici in dalje ob pokopališču sega dolga drevesnica kmetijske podružnice, zraven je pa lesena shramba za gasilno orodje. Večja shramba je v zgornjem delu trga, v gasilnem domu.

Najveličastnejše poslopje v trgu je župna cerkev sv. Marije Magdalene, ki je bila v sedanjo velikost in obliko prezidana, oziroma dozidana leta 1928. Skoro bi lahko rekli, da jo znamo razrivati kakor Ribničani, kajti naša raste in se širi potrebam časa in številu duš primerno.

Prvotno je stala tu kapelica sv. Nikolaja, ki se sedaj uporablja za krstno kapelo. O postanku te kapele pripovedujejo stari ljudje naslednje: Pod Jermičevim lazom se je odprlo podzemsko jezero. Voda je vrela iz žrela in žugala v kratkem času zagrniti vso sodraško dolino. Prestrašeni ljudje so mašili bruhalnik z vejami in kamenjem, a vse zastonj. Misleč, da bodo bolj gotovo potolažili jezo božjo z večjimi žrtvami, so metali v brezno boljše obleko, cele bale domačega platna, velike kose slanine "bohe" imenovane. Pa tudi to ni pomagalo, Obljubili so sezidati kapelico, če jih Bog obvaruje najhujšega - in voda se je ustavila. Še danes stoji na Ozalovem vrtu znamenje s podobo Žalostne Matere božje, kot spomin, do kdaj je že takrat segala voda.

Tiste čase je pripadala Sodražica še kot podružnica k ribniški župniji. Zaradi velike daljave, bi pa Sodržani želeli imeti samostojno župnijo. In reklo se jim je, da jo dobe, čim bodo imeli dovolj veliko cerkev. Zato so leta 1750. prezidali kapelico sv. Nikolaja v cerkvico sv. Marije Magdalene in tako je postala Sodražica leta 1753. podžupnija in je dobila svojega prvega duhovnika. Leta 1772. ji je župnik Lesar prizidal dve stranski kapelici, a župnik Lesjak ji je leta 1863. dodal kor. Baje je tega leta postala tudi samostojna župnija. Župnik Voglar ji je leta 1884. omislil še lep veliki oltar in taka je ostala nato cerkev do leta 1928., ko je dal župnik Traven spremeniti res mnogo premajhno in preskromno cerkvico v veličastno stavbo, in sicer tako, da je združena starodavna kapelica in del stare cerkve z novim prizidkom v lepo enoto.

Na sv. Rešnjega Telesa dan leta 1795. je nastal ogenj po neprevidnosti fantov, ki so med procesijo pritrkavali, vmes pa kadili cigarete. Vnel se je najprej tram v zvoniku, potem se je ogenj naglo razširil in

uničil vso vas s cerkvijo vred, celo zvonovi so se od vročine stopili. V francoskih časih je bila cerkev oskrunjena. Dva fantalina sta se pred spovednico stepala do krvi, ker sta hotela biti oba prva na vrsti. Štirinajst dni je bila nato cerkev zaprta in potem na novo posvečena.

Tik cerkve stoji župnišče, ki je edino dvonadstropno poslopje v trgu. Župnijskega vrta se tišči velika šolska stavba, ki je bila v sedanjo obliko razširjena leta 1905.

Šolska občina je imela sprva pravico obiskovati farno šolo v Ribnici, a se je vsled prevelike oddaljenosti ni posluževala. Leta 1811 je bil v Sodražici kot duhovni pomočnik Matevž Kavčič, ki je začel poučevati otroke v nedeljski šoli. Pred tem so poučevali mežnarji dečke v tem, kako imajo streči pri sv. maši in kako odgovarjati pri cerkvenih opravilih. Nedeljska šola je dala pobudo za redno to je vsakdanjo šolo ki se je začela leta 1814 in je postala l. 1817 javna osnovna šola. V to svrhu se je skušalo združiti mežnarsko in učiteljsko službo. In res, poleg bira je poznejši učitelj - mežnar prejemal od vsakega učenca po 10 krajcerjev na mesec, a pozimi še od vsakega po 1 poleno na dan. Učil je kar v svojem stanovanju. Leta 1819 se je prizidala mežnariji - sedanji stari Ovekarjevi hiši - na vzhodni strani učilnica. Obisk šole je bil prostovoljen, število učencev 30 - 60, med temi le 2 - 3 deklice. Poučevalo se je 10 mesecev nato je bilo 2 meseca počitnic, kakor je še sedaj. Poučevalo se je 5 krat na teden, ob četrtnih ni bilo šole, po 4 ure, to je 2 uri dopoldne, 2 uri popoldne. Ob nedeljah je bilo pa po 1 uro pouka za tiste otroke, ki niso obiskovali vsakdanje šole. Do leta 1848. je bil pouk nemški, le razlago in verčuk se je vršilo v materinem jeziku. Od tedaj pa je bil ves pouk slovenski, nemščino pa se je poučevalo le kot predmet. Uspeh je bil takoj viden in število učencev je poskočilo. Še ravno je Sodražica ravno tega leta do malega pogorela, leta 1850. je prišel za župnika Jožef Lesjak, ki je bil jako vnet tudi za šole. V tistem času so že morali hoditi v šolo otroci obojega spola od 6. do 15. leta, ki še niso znali v materinem jeziku pisati in čitati. Kder se je upiral, je moral plačati denarno globo ali sedeti kazni v zaporu. Na ta način se je doseglo, da je posečalo šolo ogromno število otrok. V časih jih je bilo okrog 400 in vse to je moral zmagovati en sam učitelj, ki je imel razen tega še mežnarsko in orglarsko službo. Pa tudi učilnica je bila pretesna. Župnik Lesjak in tedanji župan Janez Stupica, ter cerkveni patron, ritniški graščak, Jožef Rudež, so razmišljali, kako temu odprmoči. Leta 1851. je bil nameščen še en učitelj. Poučevala sta oba v eni sobi vsak po dva oddelka, eden dopoldne, drugi popoldne.

Končno se je leta 1860. sklenilo sezidati šolsko poslopje. Staro šolo, ki je bila last graščaka Rudeža, so na dražbi prodali za 2500 goldinarjev, a ves znesek in še 20 jelovih dreves je Rudež daroval za zidanje nove šole. Stavba, katere načrt je bil poslan na razstavo v London, je bila dokončana 1861. leta in je stala 10.000 goldinarjev. Župnik je imel vhod v šolo kar z vrta in skozi učiteljevo stanovanje. Ta vrata so se sicer pozneje zazidala, a so vendar še dobro vidna. Leta 1877. je bila šola

V. Mihajlovičeva hiša je bila razširjena v trirazrednico, kar je ostalo skoro 30 let, akoravno je že leta 1884. sklical okrajni glavni občinski in krajevni šolski odbor v Ribnico, kjer se je sklepalo, kako priti do četrte učne sobe, da bi se šola razširila v štirirazrednico. Istega leta je šolski nadzornik prvič izrazil željo, da bi bila dekleta v šoli odkrita, a še celo desetletje se je bilo treba hudo boriti za to, da so premagale to napačno sramožljivost. Z leti je število otrok še naraslo, šolska uprava pa je postala nad vse pomanjkljiva. Nikakor ni bilo več mogoče odlašati z razširitvijo šole. Kupilo se je sosedovo leseno Cvarevo hišo, jo podrlo in začelo kopati za temelj. Pri tem so delavci naleteli na marmornato ploščo nekdanje Cvetove hiše, ki je bila svoj čas najbogatejša hiša v Sodražici. Iz Cvetove hiše sta izšla dva duhovna in en učitelj, kar je bilo za tiste čase nekaj nenavadnega.

Leta 1906 je bila končno šola dozidana in prenovljena in je postala štirirazredna. Za nadučitelja je bil imenovan Mihajl Vrbič, ki je bil že 20 let tu za učitelja, kot nadučitelj pa je deloval na isti šoli še nadaljnjih 20 let, to je do leta 1925. ko je stopil v zasluženi pokoj mladeniško krepak in dusevno čil. Na šoli je pustil neizbrisne spomine, predvsem bogato zbirko vseh tu živečih gozdnih živali, ptic, rib in kač, kar vse so na njegovo pobudo darovali njegovi nekdanji učenci. Zbirka je nameščena v širokem hodniku pritličja in ima vedno polno občudovalcev. Vsi najdragocenejši predmeti, kakor volk, medved, divji petelin itd. so dar domačina, dr. Ivana Lovrenčiča, odvetnika v Ljubljani, ki ima v Travnici svojo lovsko hišo.

Iz štirirazrednice je postala leta 1910. petirazrednica, leta 1914. šestirazrednica, leta 1933 sedemrazrednica in leta 1936. osemrazrednica. Leta 1926. je bil nastavljen za šolskega upravitelja Stanko Vodopivec, ki je poskrbel v prvi vrsti za to, da se je ustanovila šolska kuhinja, kjer dobiva v zimskem času približno 35 revnih in oddaljenih šolskih otrok brezplačno kosilce.

Na zunanji strani šole je vzidana marmornata plošča z opominom Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja: "Čuvajte mi Jugoslavijo!"

Sodraško dolino namaka potok Bistrica. Zibelka ji teče pod Boncarjem, ki loči našo dolino od Bloške planjave. Po Boncarju so na nekaterih krajih še sledovi rimskih utrdb, takozvani ajdovski zid. V davni, davni dobi je bila tod čez izpeljana cesta, kajti leta 44. pred Kristusom je po njej prodiral cesar Oktavijan proti Krki nad Jatobike, potem ko je porušil in požgal uporno mesto Metulum - Metlje pri Starem trgu, ki so ga branili hrabri Japodi.

Takoj v začetku svoje poti dela Bistrica več slapov v tako imenovanih Kadica pod Boncarjem. V času okoli sv. Alojzija cveto pri Kadica tako imenovane klanške rože - rododendron, malo poprej pa višnjevski kranjski jeglič. Teh dveh cvetic se baje ne dobi nikjer drugod v okolici in tudi tu sta vedno redkejši.

Kakor je sicer Bistrica tiha in krotka, ne mine leto, da se ne bi razsrdila in ne napravila ljudem strahu in škode. To je njena navada

že od nekdanj. Leseni most sredi Sodražice je ob neki nevihti podrla in odnesla. Sedanji zidani most bo leta 1940. dosegel stoletnico, skoro še tako trden in čvrst kakor je bil prvo leto. Istotako cerkvica na Strmci. Malo imamo tako dobro ohranjenih stoletnikov!

Tako ob spomladanskem, kot ob jesenskem deževju Bistrica navadno naraste, prestopi kregove, loko od sodraškega mostu do Podgore spremeni v jezero in pokvari ali celo odnese vso košnjo. Tedaj pride voda tudi v hleve in kleti. Sredi noči morajo včasih nesrečni ljudje umikati živino iz nižje ležečih hlevov k varnejšim in srečnejšim sosedom. Poleti, ob suši, pa Bistrica zopet tako upade, da je otrokom, ki brodijo po njej, komaj do gležnjev.

Bistrica ne teče ne urno, ne bistro, ponekod celo zastaja. Vsled tega, ker nima dovolj visečega odtoka, so poplave tako pogoste, travniki manj vredni. Bistrica zasluži to ime le vsled tega, ker sprejema nešteto bistrih studencev. Eden izmed njih nosi ime "Žegnani studenec". Izverju se pripisuje zdravilna moč zoper mrzlico. Pritoki Bistrice so sicer vsi neznatni, vendar ženejo samo v naši fari z Bistrico vred nič manj kakor 9 žag in 16 mlinov. Vse te mline in še druge v okolici je še pred par desetletji oskrboval z mlinskimi kamni ročnega izdelka Oblak s Sinovice. V bližnjem Žrnovcu je nalomil kremenjakovih skal ter jih primerno izoblikoval in naklepal. A zdaj se nihče več ne ukvarja s tem, ker je tehnoindustrija povsod izpodrinila domač izdelek.

Bistrica teče še v sosednjo Ribnico, a se kmalu za trgov, pri Hrovači, kratkomalo naveliča tega sveta in izgine v podzemlje, kjer ji pa tudi ni obstanka. Kje pride zopet na dan, ni še docela dognano.

Ker ob povodnjah zelo naraste, so napravili pod Brežami umeten prekop, po katerem odteče del Bistrice do Roke v Žlebiču in ponikne v Tentere. Požiralniki Tentere so pregrajeni z železnimi križi, kjer se mora ustaviti vsak večji predmet, ki ga narasla voda privali s seboj. Ob suhem vremenu so ti požiralniki prazni, brez vode, porasli s travo in kamen ki ga zalučamo notri, dolgo odskakuje in bobni v globočino. Preiskovalci jam so zlezli tudi že v Tentero, prišli so celo 900 metrov daleč pod zemljo proti Dobrepoljam.

Pravijo, da je pod Malo goro jezero, vendar videl ga še nihče ni.

Ali oddaja Bistrica svojo vodo Krki ali Kolpi, če ne obema, o tem se ugiblje. Nekateri trde celo, da je Bistrica v zvezi s Cerknjskim jezerom.

Skrci našo dolino so že pred Kristusovim rojstvom drvele bojne množice, kakor omenja zgodovina. Gotovo so tudi Huni igrali veliko vlogo pri nas, ker nas sosedje imenujejo "Psoglavci", kadar nas hočejo žaliti. Kajpak nam tudi Turki niso prizanašali. Iz zgodovinskih zapiskov posnemamo, da se se leta 1476. polni plena vračali od Loških razvalin preko Sodražice proti Kočevju in dalje čez Kolpo. Leta 1480. so se podili od Kočevja tu čez proti Cerknici. Tega leta je razsajala tudi nalezljiva bolezen in je bila velika draginja. Leta 1507. so spet plenili po tukajšnji okolici. Leta 1522 so divjali od Cerknice tod preko, leta 1528 pa od

Loškega potoka proti Ortnoku. To leto so nas obiskali celo dvakrat. Leta 1559 so drevili čez Boncar na Bloke in še dalje, leta 1564 pa so se vračali od Postojne čez Sodražico proti Kočevju in dalje čez Kolpo proti svojemu reparskemu gnezdu.

Sodraška dolina je obdana od vseh strani od precej visokih gora, le proti jugovzhodu je odprta in se združuje s sosednjo ribniško dolino. Hrib sv. Marka, Strmca, Slemenca, Žimarski hrib, Boncar in Velika gora je obkrožajo kakor venec. Dajejo ji dovolj lesa za vsakovrstno uporabo, puščajo pa ji premalo travnikov in njiv. Polje je zato z vso skrbnostjo obdelano, da donša čim več užitka precej obljudeni občini. Glavna hrana je krompir, kavla, zelje, repa. Kadar ni pozebe, ali pa preveč deževja, obrodita bogato tudi koroza in fižol. Slednjega se tedaj pridela toliko, da se ga celo izvažajo, saj je znan in cenjen rdeči "ribničan". Koroze pa se niti v najbolj redovitnih letih ne pridela dovolj in je posebno v onih družinah, ki so oblagodarjene s številnimi otroci glavna skrb, kje dobiti denarja za sol in za koroze moko, kajti brez kruha bi že kako prestali, samo da bi imeli krompirja za opoldne, pa žgancev za zjutraj in zvečer.

Žito se pridela le v spodnjem koncu občine ravno tako tudi sadje. Vasi Zapotok, Vinice, Nova Štifta se ponašajo s prav lepimi sadnimi vrtovi. Reji goveje živine in prašičov se polaga dovolj pažnje, vendar ne donša pričakovanih dohodkov, ker so cene preveč nizke.

V prejšnjih časih so rodne pošiljke denarja iz Amerike omogočale, da ni bilo pomanjkanja, tudi z vožnjo lesa je bilo dovolj zaslužka za vsakdanje potrebe, a vsoga tega dandanes ni več. Amerikanski viri so usahnili, žage pa po večini stoje. Zato pa cvete izdelovanje suhe robe bolj in kot kdaj prej. Razen z izdelovanjem obočev, škafov, ribožnev, rešot, kuhalnic, žlic, solnic itd. so se začeli ukvarjati še z izdelavo igrač. Zaslužek je sicer malenkosten, a je pač bolje malo kot nič.

Najbolj zaželen poklic je krošnjarstvo. Kjer mati z otroci oskrbuje domačijo, oče pa krošnjari s suho robo po svetu, tam zmoroje toliko, da oblečejo otroke, imajo za življenske potrebe in še kaj izboljšajo na posestvu in okoli hiše.

Nekatere hiše v Sodražici imajo prav značilna imena. Tako nas "Cvekarjeva" hiša spominja na nekoga žobljarja Lukmana, ki se je prisolil iz Kropce somkaj z ženo in sestro. Kupil si je hišo, ki se še danes imenuje Cvekarjeva, ter jo prodajal razen žablje tudi zvezke. Ob nedeljah in tržnih dneh je postavil stojnico na trg pred Močnikovo hišo. V tistih časih so bili v rabi le kovani železni žablji ali pa leseni; žičnih, kakor jih imamo dandanes, niso poznali. Kadar ga je zunaj presenetila ploha in so mu žablji zarjaveli, jih je zmetal v veliko leseno kolo, in šolska mladež je imela največje veselje, ko je kot za stavo hitela vrteti kolo, slično velikemu brusnemu kamnu, samo, da je bilo to leseno in votlo. Tam so se med naglim prometovanjem kmalu zopet očistili. Mož je bil vešč čiatnja in pisanja ter je bil celo naročnik "Slovenskega Naroda".

Skoro istočasno kot Lukman iz Kropce, se je priselil somkaj tudi krznar Švegelj iz Gorij pri Bledu. Ob podcerkviškem studencu je bila nje-

gova hiša, ki se je še danes drži ime Bajzgarberjeva hiša. Strojil je namreč kože na belo, to je za kožuhe in irhovino. Takrat so nosili moški le irhaste, dečki le prtone hlače. Oba, tako Lukman, kakor Švegelj sta prišla semkaj s trebuhom za kruhom v tistih časih po Napoleonu, ko je - Bog nas varuj! - lakota morila ljudi in se je za en hleb kruha dobil cel laz, kot nam priča laz Lakotnik.

Sedanjo občinsko hišo koncom trga so prej nazivali tržaška hiša, ker je imel njen gospodar, Štrbenk, v Trstu veliko trgovino s suho robo, v tej hiši pa je imel skladišče. Skupoval je tudi slanino, maslo in volno. Po volno so hodili v Volikovec Starci z Gor. Lazov. Tu so je ob tržnih dneh kupovali Kočovarji in jo na lesenih statvah v Koprivniku in Stari cerkvi tkali v domače sukno, ki so ga ob prihodnjih tržnih dneh pripeljali na prodaj.

Kako neki naj si razložimo ime Sodražica? Nekje čitamo, da se je gospodar gradu imenoval Soder in da je od njega dobil naš trg to ime.

Ali pa prihaja ime od drage, to je dolino, jarka? Zakaj naj bi Sodražica pomenila jarek, drago? To si moremo razlagati le na ta način, ako pomislimo, kako izgleda Sodražica ob neurju. Izpod Griča se vali hudournik po Dolgi dolini, čez njive in vrtove, po cesti Za vrtmi in po sredi trga doli do cerkve v eno stran, v drugo pa do Grdina, Sobotnika in Strojbarja. Kakšna je cesta vselej po takem hudem nalivu? Polna jarkov. In v starih časih je bilo še hujše.

Župan Janoz Štupica iz Sodražice šte. 9 - te hiše ni več, stala pa je tam, kjer je sedaj nova Mikoličeva trgovina - je dal te naravne jarke še poglobiti in jih pokriti s skalnatimi ploščami, ki so jih nalomili v kamnelomu na Strmci proti Sv. Gregorju, ter je tako one grdo jarke, čez katere so se zvrčali vozovi in se je med kletvijo pretepevala živina, spremenil v široke kanale, vrh katerih je dal speljati ceste od mosta in od cerkve čez trg mimo sedanje Gregoričeve in Levstkove do Starčeve hiše in še dalje.

Vočina sodraških nadebudnih paglavcev je prebredla ob brleči sveči ta kanal pod zemljo od Šprajcarja do Strojbarja, spotikajoč se ob poginjene mačke, zapletajoč se ob preperle ounjce, brodeč po rosnagi in črepinjah.

Važnega gradiva o Sodražici je mnogo. Zbrala sem nekatere podatke, da se ne porazgube. Končam s pozdravom, ki je bil v moji mladosti pri nas splošno v rabi, ki je lep, pomemben in čisto naš, sodraški: "Srečnc"!

Učiteljica Olga Vodopivec - Vrbičeva.

V tej številki se je ponatisnilo več prispevkov iz lanskega letnika, in sicer zato, ker je lani izhajal komaj v 30 izvodih in je bil vrh tega tisk slabo čitljiv.

Požar v sodraškem zvoniku.

- 1./Kaj se je v Sodražci zgodilo?
Prej je vse veselo bilo,
zdaj je počil takšen glas,
da je zgorela cela vas.
- 2./Gor v zvoniku se je vnelo
in je tudi vse zgorelo.
Zvonovi doli pokajo,
ljudje okoli jokajo.
- 3./Župnik so v cerkev tekli,
tabernakelj venkaj nesli.
V njem je sv.Rešnje Telo,
sredi lcke postavljeno.
- 4./Zamostarški fantje so v cerkev
so Mater božjo venkaj ^{tekli!} ~~nesli!~~
Marija tako jim govori:
"Nesite me k mojemu sinu!"

Slišala od Androjčetine tete Neže in napisala Perdan Anica, učenka IV.r.

Pesem o Izveru.

- 1./Je šopek došel v pozdrav
tam iz mladostnih mi planjav,
tam od potočka mrzlega,
ki Izver se nazivlje ga.
- 2./Ciklame tri in list zelen
zavit v pajčolan svilen,
a duh prekrasen je imel
- nevesti smrti je prispel.
- 3./"Nikar ne hodi še v vsemir",
ljubo čebljaj mi je izvir,
saj gozd moj je že spet zelen,
ki bil ti je tako željen."
- 4./Doznan za tvojo sem boleost,
zdaj vabim v svojo te prelest,
nekdaj s teboj se veselil,
zdaj rad bi zdravja ti delil."

Zložila malo pred smrtjo Mara Lemež - Rusova, bivša tukajšna učiteljica.

V nedeljo, dne 25.aprila se je po vsej državi praznoval Dan Podmladka Rdečega križa, tako tudi pri nas, kjer smo istočasno slavili tudi desetletnico obstoja Podmladka na naši šoli.

Na naši šoli je vpisanih 354 članov v Podmladek R.K., sicer lepo število, toda še jih je nekaj, ki stojijo zunaj naših vrst. Tudi ti naj se strnejo v vrsto Podmladkarjev, saj vam Rdeči križ nudi vsestransko pomoč, tako pri šolski kuhinji, ročnem delu in vzdrževanju našega lista.